

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z.Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**POMOC OBĚTEM TRESTNÉHO ČINU SE
ZAMĚŘENÍM NA DOMÁCÍ NÁSILÍ**

Autor práce: Ondřej Vacek
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. Bc. Josef Kříha
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Ondřej Vacek

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Bc. Josefu Kříhovi a PhDr. Lence Rozboudové, Ph.D., za jejich cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

VACEK, O. *Pomoc obětem trestného činu se zaměřením na domácí násilí: bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú., 2018. 71 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Bc. Josef Kříha

Klíčová slova: trestný čin, oběť trestného činu, domácí násilí, viktimizace, sekundární viktimizace viktimnost, pomoc.

Práce řeší a komplexně analyzuje problematiku domácího násilí. Teoretická část práce předkládá ucelený přehled validních informací českých i zahraničních expertů o tomto závažném sociálně patologickém jevu. Definiuje základní pojmy, shrnuje aktuální informace o formách a klíčových znacích domácího násilí. Detailně se zabývá jeho projevy a rizikovými faktory, které mají destruktivní dopad na oběti této trestné činnosti. Nedílnou součástí teoretické části práce je i analýza současné platné české legislativy vztahující se k předmětné problematice a samozřejmě předložení uceleného souboru informací týkající se preventivních opatření a samozřejmě i institucí nabízejících pomoc obětem domácího násilí. Praktická část práce řeší klíčový problém, kterým je zmapování výskytu domácího násilí mezi příbramskými občany, dále zjištění úrovně jejich informovanosti o dané problematice a schopnostech pomoci. V závěru práce dochází k propojení teoretického poznatkového aparátu s výzkumným šetřením. Výsledkem je návrh jednoduchého manuálu jako preventivního nástroje, pomocí kterého bude možné rozpoznat prvotní signály výskytu této trestné činnosti a nabídnout včasnou pomoc.

ABSTRACT

VACEK, O. Assistance to Victims of Crime with an Emphasis on Domestic Violence : Bachelor thesis. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2018. 71 p. Supervisor : Mgr. Bc. Josef Kříha

Key words: The offense, the victim of a crime, domestic violence, victimization, secondary victimization victimization, assistance.

This work deals with the problem of domestic violence and at the same time analyzes it complexly. The theoretical part of the work presents comprehensive knowledge of valid information, given by Czech and foreign experts, which show this really serious socio-pathological phenomenon. This part gives a definition of basic terms, performs actual information about forms and key characteristics of domestic violence. It looks in details into features and dangerous factors which have destructive effect on victims of this crime. An integral part of the theoretical part is analysis of current rightful Czech legislation which refers to this particular problem and of course a presentation of a comprehensive set of information which deals with preventive measures and at the same time some institutions which offer help for victims of domestic violence. The practical part solves a key problem which is the mapping of occurrence of domestic violence among the Příbram citizens and finds out the level of awareness relating this problem and possibilities of help. In the final part there is a combination of theoretical knowledge with the research survey. The result is a proposal of a simple manual as a preventive tool which will help to identify primary signals of presence of this crime and offer a timely assistance.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE	12
2.1 Domácí násilí.....	12
2.1.1 Klíčové znaky domácího násilí	12
2.1.2 Podoby domácího násilí	14
2.1.3 Rizikové faktory jako doprovodný jev domácího násilí	15
2.1.4 Typické motivy související s domácím násilím.....	16
2.1.5 Kriminální situace s akcentem na domácí násilí	16
2.1.6 Mýty a stereotypy o domácím násilí	16
2.1.7 Domácí násilí v kontextu makrosystému	19
2.1.8 Domácí násilí v kontextu exosystému.....	20
2.1.9 Domácí násilí v kontextu mikrosystému.....	20
2.1.10 Domácí násilí v ontogenetické rovině.....	21
2.1.11 Domácí násilí v kontextu celé společnosti.....	21
2.2 Ohrožená a násilná osoba	22
2.2.1 Násilná osoba	22
2.2.2 Oběť domácího násilí	24
2.2.3 Syndrom týraného partnera v obecné rovině	25
2.2.4 Oběť v procesu viktimizace	26
2.2.5 Děti jako oběti nebo svědci domácího násilí.....	26
2.2.6 Muži jako oběti domácího násilí	27
2.2.7 Senioři jako oběti domácího násilí.....	31
2.3 Statistická šetření mapující výskyt domácího násilí	32
2.4 Domácí násilí v legislativě.....	35
2.5 Místa odborné pomoci.....	37

2.6	Laická pomoc a bezpečnostní plán	38
2.7	Dosavadní průzkumy domácího násilí v ČR	40
3	VÝZKUMNÁ ŠETŘENÍ	42
3.1	Použitá metoda a technika sběru dat	42
3.2	Charakteristika vzorku respondentů	42
3.3	Výsledky výzkumného šetření	43
3.4	Diskuse a interpretace výzkumných zjištění	57
3.5	Pracovní manuál – letáček – Signály nezdravého partnerského vztahu – zvýšené riziko domácího násilí	59
4	Závěr	60
	Seznam použitých zdrojů	62
	Seznam tabulek	64
	Seznam grafů	65
	Přílohy	66

Úvod

„Nikdy neměj strach ze stínů. Prostě znamenají, že někde nablízku svítí světlo.“

(Ruth Rendellová)

■ „Dnes to bylo v práci peklo, už abych byl doma.“ To je myšlenka, která asi není cizí většině z nás. Co když ale mezi námi existují lidé, kteří si prožívají peklo den co den za zavřenými dveřmi vlastního bytu? Lidé, kteří ve svém domově necítí lásku, klid a bezpečí, ale kteří jsou denně vystavováni fyzickému, psychickému nebo sexuálnímu násilí od těch nejbližších – od partnerů, partnerek, manželů, manželek nebo dokonce otců a matek?

Zhruba do sedmdesátých let minulého století nebylo domácí násilí vnímáno veřejností jako vážný společenský problém, ale pouze jako porucha komunikace mezi partnery, uvádí Čírtková.¹ Tento typ násilí se pak navenek může jevit jako běžná rodinná rozepře. Kdo z nezúčastněných osob má tedy právo míchat se do soukromých věcí druhých lidí? A to je právě ten důvod, proč má tato forma agrese tak vysokou latenci. Čírtková² uvádí, že výskyt domácího násilí je empiricky prokázán asi u 16% partnerských vztahů. Některé výzkumné zprávy dle výše uvedené autorky ale prokazují, že výskyt domácího násilí může být ještě podstatně vyšší. Z těchto důvodů je problematika domácího násilí zařazena mezi nejzávažnější sociálně patologické jevy a je jí věnována intenzivní pozornost včetně legislativní opory.

Oběťmi domácího násilí se běžně stávají ženy i muži z heterosexuálních i homosexuálních partnerských vztahů. Stejně tak role agresora není výlučně mužskou doménou, ale má své čtené zastoupení i mezi ženskou populací. Domácí násilí je jednoznačně negativní fenomén, který se může týkat kohokoliv a vůbec nezáleží na pohlaví, věku, profesi nebo společenském zařazení. Pokud bude společnost přistupovat k tomuto jevu nejen jako k násilí partnera - agresora vůči partnerovi – oběti, ale jako k násilí vůči ostatním, kteří žijí v jedné domácnosti spolu s agresorem, zjistí, že násilí je v těchto případech páčáno na podstatně širším okruhu lidí, kteří mají často jen omezenou možnost úniku.

¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň, 2006. s. 196.

² ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň, 2006. s. 195.

Hovoříme zde o dětech z takto postižených rodin nebo o starých lidech, kteří jsou nuceni žít ve společné domácnosti spolu s agresorem. Pomyslné nůžky problematiky domácího násilí jsou bohužel v současné době stále rozevřeny na maximum.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Objektem zkoumání je v rámci této bakalářské práce trestný čin domácího násilí, které je v dnešní době řazeno mezi nejzávažnější sociálně patologické jevy. I když tato problematika rozhodně nestojí na okraji zájmu naší společnosti, ukazuje se důležité, rozšířit současné poznatky o nová, v tomto případě regionální výzkumná zjištění zaměřená na problematiku domácího násilí.

Práce je členěna na tři strategicky důležité části. V první, teoretické části je čtenář postupně seznamován se základní terminologií a problematikou domácího násilí jako formou trestné činnosti. Zde jsou uvedeny jednotlivé formy, důsledky a příčiny domácího násilí a samozřejmě i nejčastěji se objevující mýty o tomto patologickém jevu. Současně je čtenář seznámen s aktuální platnou českou legislativou, která tuto problematiku řeší z pohledu práva. V této části práce jsou následně zmapovány státní instituce a další organizace, které nabízejí odbornou pomoc obětem této trestné činnosti. Druhá, výzkumná část práce předkládá, vyhodnocuje a následně interpretuje výsledky výzkumného šetření, které bylo provedeno na vzorku respondentů z řad příbramské veřejnosti. Dotazníkové šetření mapuje do jaké míry je příbramská veřejnost znalá této problematiky, jaké má zkušenosti s jejím výskytem a zda by dokázala adekvátně zareagovat v případě, že se o případu domácího násilí dozví.

Závěrečná část práce vzájemně propojuje obě předchozí části a jejím výstupem je jednoduchý pracovní manuál sloužící jako preventivní nástroj pro indikaci prvotních signálů této trestné činnosti, pomocí kterých lze indikovat zvýšené riziko patologického partnerského vztahu.

Strategickým cílem této práce je tedy zjistit současnou úroveň informovanosti příbramské veřejnosti týkající se problematiky domácího násilí, analyzovat jeho výskyt a připravenost občanů pomoci obětem. Současně navrhnout jednoduchý manuál (preventivní nástroj), například v podobě letáku pro příbramské občany, pomocí kterého bude možné rozpoznat prvotní signály výskytu této trestné činnosti a preventivně upozornit na zvýšené riziko domácího násilí ve vztahu. Současně s cílem práce jsou stanoveny následující hypotézy:

H1: Ženy mají častější osobní zkušenost s domácím násilím než muži.

H2: Ženy jsou více informovány o problematice domácího násilí než muži.

H3: Muži mají obecně problém požádat o pomoc, pokud se ocitnou v roli oběti domácího násilí.

H4: Příbramští občané nejsou s platnou legislativou řešící domácí násilí dostatečně obeznámeni, a tudíž nedokážou adekvátně pomoci.

Pro to, aby mohl být cíl práce naplněn, bude použita metoda rešeršního průzkumu a analýzy písemných pramenů (českých i zahraničních odborných zdrojů), a to zejména v rámci teoretické části práce. V rámci praktické (výzkumné) části práce bude realizován kvantitativní výzkum s využitím metody dotazníkového šetření (veřejný průzkum). Jako nástroj bude vytvořen vlastní dotazník, který bude předložen vzorku respondentů z řad příbramské veřejnosti.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE

2.1 Domácí násilí

2.1.1 Klíčové znaky domácího násilí

Domácí násilí může vykazovat několik podob. Má buď fyzickou, psychickou, sexuální nebo jinou podobu. Vždy se ovšem jedná o agresi mezi blízkými lidmi, ke které dochází opakovaně, v soukromí domova. Abychom dokázali správně specifikovat pojem domácí násilí, ukazuje se nezbytně nutná identifikace pojmu samotného násilí. Jako nejstručnější a nejjednoznačnější se mi jeví definice násilí, kterou použila Světová zdravotnická organizace WHO. Násilí je záměrné použití nebo hrozba použití fyzické síly proti sobě samému, jiné osobě nebo skupině či společnosti osob, které působí nebo má vysokou pravděpodobnost způsobit zranění, smrt, psychické poškození, strádání nebo újmu. Domácí násilí se od běžné agrese liší svými typickými znaky. Prvním dominantním znakem je samotné místo činu. Domácí násilí se vždy odehrává mezi osobami, které jsou si vztahově blízké a jak uvádí Čírtková³, „za zavřenými dveřmi jejich privatů.“ Izolovaná oběť je pak vystavena útokům, které mohou mít fyzickou, psychickou, sexuální nebo jinou podobu. Dalším typickým znakem je pak jednoznačně vztah mezi obětí a pachatelem. V případě domácího násilí je pachatel vždy známý a oběť s ním žije v těsném kontaktu, to znamená ve vzájemné intimitě. Čírtková samozřejmě uvádí i třetí klíčový znak⁴, a tím je pohlaví oběti. Opírá se o tvrzení další odborné literatury a zdůrazňuje fakt, že tato forma agrese je zacílena jak vůči ženskému, tak vůči mužskému pohlaví. U násilí sexuální povahy, jsou převažujícími oběťmi rozhodně ženy. Autorka používá k identifikaci i další pojmy, které můžeme nalézt na stránkách odborné literatury. Zdůrazňuje pojem „Partner Abuse jako zneužívání partnera nebo pojem Intimate Violence, v překladu intimní násilí.“⁵ Mezi českou laickou veřejností se ujal termín „Domestic Violence – domácí násilí.“ Nyní shrneme další neméně důležité znaky vztahující se k tomuto fenoménu. Aby mohla být naplněna skutková podstata trestného činu domácího násilí, nesmí se jednat o momentální a jednorázové selhání ze strany jednoho partnera, ale agrese musí být vykonávána na oběti dlouhodobě a opakovaně. Z jednoho útoku totiž není možné validně posoudit, zda se jedná o domácí násilí. Bohužel, protože každé domácí násilí mělo, má a bude mít svůj první útok. Dalším znakem je jednoznačně eskalace tohoto druhu agresivního

³⁻⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2009. s. 231.

⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2009. s. 232.

chování. V raném stádiu se může jednat například o cílené urážení oběti. Urážky se stupňují a dochází ke stále citelnějšímu snižování důstojnosti člověka. Ve finální fázi může docházet k fyzickým útokům, které ohrožují zdraví nebo dokonce život partnera. Budařová⁶ ve své práci uvádí, že eskalace má tři fáze, které se cyklicky opakují. V první fázi dochází podle autorky k nárůstu a vystupňování napětí ve vztahu. To se může projevat kritizováním, zesměšňováním, nadáváním nebo vyhrožováním. Samotné násilí není na počátku tak časté. To bývá také častým důvodem, proč oběť zpočátku agresorovo chování omlouvá, utěšuje se a snaží se najít na partnerovi kladné vlastnosti. Druhá fáze je ovšem brutálnější. Jedná se o fázi, kdy agresor zaútočí buď formou fyzického, psychického nebo sexuálního nátlaku. Cílem často bývá pokoření oběti a vynucení si určitého vzorce chování. Třetí fáze je fáze uklidňování a usmiřování. Agresor projevuje lítost, odprošuje a slibuje. Předkládá zdánlivě logická obhájení svého činu (starosti v práci, stres nebo svalování viny na oběť apod.). Tato fáze může na chvíli vyvolat iluzi urovnání problémů a harmonizaci vztahu. Postupem času se však stupňuje intenzita a brutalita první a druhé fáze a naopak se zkracuje fáze třetí. Agresor již nemá žádnou potřebu své chování obhajovat nebo se za něho omlouvat. Výše uvedený třífázový cyklus naopak intenzivně poškozuje a oslabuje oběť. Ztráta sil a klesající vlastní sebevědomí znesnadňuje oběti účinně se bránit nebo včasné vyhledat vhodnou pomoc. „*Po té, co mě zbil, vždycky nastala fáze líbánek a já začala žít pro tyhle chvíle. Vlastně jsem se chovala chorobněji než on.....*“⁷ To jsou vlastní slova úspěšné autorky, moderátorky a zpěvačky, která se sama stala obětí domácího násilí.

Expertní skupina Aliance proti domácímu násilí zdůrazňuje i další fakt. Tím je jasné rozdělení rolí.⁸ V tomto případě se vždy jedná o osobu ohroženou a osobu násilnou. Nikdy nedochází k záměně rolí. To znamená, že pokud se partneři střídají při vzájemném napadání, urážení, hádkách nebo rvačkách nejedná se o skutkovou podstatu trestného činu domácího násilí. Čírtková poukazuje i na specifickou příčinu a kořenů domácího násilí.⁹ Motivaci vedoucí k tomuto chování shledává jako zcela unikátní. Upozorňuje, že se většina teorií shoduje na faktu, že fyzické, psychické nebo sexuální násilí mezi ženou a mužem v rámci partnerského vztahu vykazuje naprosto odlišné pohnutky než u jiného typu kriminálního jednání. Domácí násilí podle jejího tvrzení

⁶ BUDAŘOVÁ, L. *Domácí násilí a jeho řešení ve společnosti: diplomová práce*. České Budějovice, 2008. s.17.

⁷ SHWARTZ, D. *Týraná*. Praha, 2012. Úvodní slova – záložka.

⁸ BÍLÝ KRUIH BEZPEČÍ. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <<http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>>.

⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2009. s. 232-233.

tedy není instrumentální nebo typicky afektivní, ale jedná se spíše o „týrání partnera.“ Definice domácího násilí samozřejmě prochází vývojem. Původně se termín používal pouze pro skutečné násilí mezi partnery. Dnes je možné setkat se i s použitím termínu pro transgenerační týrání. Čírtková doslova uvádí: „*dospělé děti týrají fyzicky, psychicky ekonomicky nebo sociálně seniory. Domácí násilí se tak stává synonymem pojmu násilí v rodině.*“ Práce se doposud pokoušela co nejpřesněji definovat fenomén domácího násilí. Následující řádky nyní pomohou objasnit, co domácím násilím naopak není. Nejvíce mne oslovilo tvrzení známé psychologičky Evy Oujezské, která ve své práci uvádí: „*Není to partnerská hádka či rozepře, kde proti sobě stojí dvě rovnoprávné osoby, které jsou v podobném postavení a vyměňují si názory, není to jednorázový spor či běžný situační konflikt.*“¹⁰ Alarmující tvrzení přinášejí i Konrád a Bango,¹¹ kteří uvádějí, že domácí násilí je běžnou součástí života mnoha žen a dokonce dětí. Oba výše jmenovaní autoři pak shrnují domácí násilí do následující definice: „*Domácí násilí je převážně v soukromí jednostranně cílený dynamický systém nebezpečných útoků proti životu, zdraví, svobodě nebo útoky proti lidské důstojnosti osoby blízké (nebo blízkých osob), především psychického, fyzického nebo sexuálního charakteru.*“¹²

2.1.2 Podoby domácího násilí

Jak je v práci výše uvedeno, domácí násilí může vykazovat několik podob. Pro přiblížení závažnosti tohoto skutku mi připadá vhodné detailněji specifikovat jednotlivé termíny charakterizující možnou podobu domácího násilí. Bílý kruh bezpečí na svých webových stránkách uvádí následující.¹³

Psychické násilí se vyznačuje zastrahováním druhé osoby, Může se jednat o vysílání zlých pohledů nebo používání výhrůžných gest, demonstrace zbraní, ničení věcí a majetku, ke kterým má oběť citovou vazbu nebo ubližování jiným lidem v přítomnosti ohrožené osoby. Psychické násilí může dále spočívat ve zvýšené kontrole všeho, co ohrožená osoba dělá. Dále kontrole toho, s kým se stýká, kam jde, s kým jde apod. Stručně lze shrnout, že se jedná o omezování osobní svobody, samostatnosti a možnosti rozhodovat o sobě. Další možností je slovní kritizování, urážení,

¹⁰ OUJEZSKÁ, E. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <http://files.girasole.cz/200000959-170f518091/Domaci_nasilii.pdf/>.

¹¹ KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha, 2007. s. 5.

¹² KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha, 2007. s. 7.

¹³ BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <<http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>>.

zesměšňování zpochybňování duševního zdraví nebo přehlížení přání či obav. Samozřejmě pak vynucování poslušnosti, vyhrožování bitím, přerušováním kontaktů sebevraždou nebo vydíráním přes děti, vnoučata apod. **Fyzické násilí** může mít podobu facek, bití, kopání, rdoušení, tahání za vlasy a mnohé další. Konrád a Bango¹⁴ označují tuto formu násilí též termínem „brachiální.“ V extrémních případech může vést k usmrcení oběti. Co je pro potřeby vyšetřování důležité, jsou určité typické stopy, které brachiální násilí zanechává na těle oběti. Tyto stopy lze, jak uvádějí i oba výše jmenovaní autoři, „jednoznačně dokumentovat.“

Další podobou je **sociální násilí**. V tomto případě se jedná o izolaci od přátel, kamarádů, zbytku rodiny. Jedná se o zákaz přijímat bez svolení návštěvy nebo svým chováním návštěvy odrazovat od dalšího setkání s obětí. Také zakazy telefonování, používání počítače, sledování televize či případné nucené doprovody k lékaři nebo na úřady. **Ekonomické násilí** spočívá v zákazu disponovat financemi, dokonce i vlastními, nucení k přepsání nemovitosti apod. Jako **sexuální násilí** je považována jakákoliv sexuální aktivita proti vůli ohrožené osoby. Sex je často vyžadován ze strany agresora po násilném incidentu. Partnerky často vyhoví ze strachu před dalším fyzickým týráním. Budařová se například ve své práci zmiňuje i o další podobě domácího násilí, a to o podobě **spirituální**. „*To zahrnuje bránění ve vyjadřování spirituality, víry nebo svého náboženského přesvědčení, zakazování návštěv kostela či bohoslužeb, shazování nebo dělání si legrace z náboženského přesvědčení, tradic či kultury, kterou oběť vyznává.*“¹⁵

V případě domácího násilí dochází často ke kombinaci veškerých výše uvedených projevů.

2.1.3 Rizikové faktory jako doprovodný jev domácího násilí

Jako rizikové faktory, které doprovázejí vznik domácího násilí mezi blízkými osobami, uvádí Bílý kruh bezpečí tyto:¹⁶ „*Vynucená sociální izolace, finanční závislost na partnerovi, péče o děti v rámci mateřské nebo rodičovské dovolené, zdravotní postižení a omezení, vyšší věk a bezmocnost seniorů, přechod z aktivní zaměstnanosti do starobního nebo jiného důchodu, nezvládnuté rodičovství a výchova dětí a závislost násilné osoby.*“

¹⁴ KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha, 2007. s. 16.

¹⁵ BUDAŘOVÁ, L. *Domácí násilí a jeho řešení ve společnosti: diplomová práce*. České Budějovice, 2008. s.16.

¹⁶ BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <<http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>>.

2.1.4 Typické motivy související s domácím násilím

Konrád a Bango¹⁷ připisují domácímu násilí jasnou potřebu demonstrovat sílu a dominantní postavení, která směřuje k získání pocitu moci a nadřazenosti nad partnerem nebo ostatními členy rodiny. Dalším typickým motivem je pak, jak oba uvádějí, „*neodůvodněná žárlivost*“. Neméně důležitý je následující náhled autorů na motiv žárlivosti. „*Na žárlivost můžeme v problematice domácího násilí nahlížet ve dvou rovinách. V první ji můžeme považovat za motiv domácího násilí a v druhé rovině za způsob psychického násilí vyvíjeného pachatelem na oběť*.“¹⁸

2.1.5 Kriminální situace s akcentem na domácí násilí

Pro úplné dokreslení problematiky domácího násilí je samozřejmě důležitý i náhled kriminalistický. Pro potřeby této práce ovšem stačí poukázat pouze na kriminální situaci jako jeden z vybraných znaků kriminalistické charakteristiky trestných činů souvisejících s domácím násilím. Co tedy představuje pojem kriminální situace obecně? Odborných definic existuje celá řada. Pro potřeby této práce se ukazuje nejvhodnější interpretace Musila,¹⁹ který ve své práci vysvětluje, že kriminální situace v obecné rovině představuje situaci, za níž byl trestný čin spáchán. V případě domácího násilí a pro potřeby práce je jediný aspekt předmětné situace, a tím je **nízká kriminální citlivost a tolerance občanů k domácímu násilí**. Tuto skutečnost podrobně řeší například i Konrád a Bango²⁰, kteří tvrdí, že trestné činy související s domácím násilím nebyly až do nedávna dostatečně aktivně stíhány a dokonce dodnes jsou často veřejností vnímány jako problémy ryze soukromé.

2.1.6 Mýty a stereotypy o domácím násilí

Domácí násilí je opředeno celou řadou mýtů. To, podle Oujezské,²¹ přispívá ke zkreslení už tak dost složité problematiky a znesnadnění možné a včasné pomoci ze stany veřejnosti. Výše jmenovaná psycholožka následně specifikuje celou řadu mýtů, které jsou spojeny s předmětnou problematikou a současně podává i komentář, který jednotlivá mylná tvrzení vyvrací. Níže je uvedena jejich stručná interpretace.

¹⁷ KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha, 2007. s. 21.

¹⁸ KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha, 2007. s. 21.

¹⁹ MUSIL, J. a kol. *Úvod do kriminalistiky*. Praha, 1995. s. 35-37.

²⁰ KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha, 2007. s. 11.

²¹ OUJEZSKÁ, E. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://files.girasole.cz/200000959-170f518091/Domáci_násilí.pdf/>.

Mýtus č. 1: Domácí násilí se děje především v rodinách, které mají sociálně slabší zázemí.

Současný názor zní, že domácí násilí se může odehrávat v kterékoliv rodině. Nezáleží na sociálním postavení, ani na dosaženém vzdělání nebo vyznávaném náboženství či rase partnerů.

Mýtus č. 2: Domácí násilí je jev, který se v naší společnosti nevyskytuje často.

Současný názor zní, že domácí násilí, je bohužel jev, který se objevuje poměrně velmi často. Oujezská²² ve své práci dokládá statistická šetření Mezinárodního výzkumu na ženách a Sociologického výzkumu AV 2004, podle kterých domácí násilí zažilo v nějaké podobě až 38% žen, což není zanedbatelné číslo.

Mýtus č. 3: Alkohol je spouštěč domácího násilí.

Současný názor zní, že je pravdou, že po požití alkoholu se intenzita a brutalita domácího násilí opravdu stupňuje, ale alkohol není příčina, a proto nemůže sloužit ani jako omluva.

Mýtus č. 4: Domácí násilí je věcí soukromou.

Současný názor zní, že domácí násilí je hodnoceno jako trestný čin, proto se v žádném případě nejedná o soukromou záležitost.

Mýtus č. 5: Když oběť zůstává s pachatelem, tak jí to vyhovuje.

Současný názor zní, že tento mýtus je opravdu silně rozšířený a nebezpečný. Který člověk by se dobrovolně podrobovat týrání, bití a ponižování? Kdo z nás by však snil o takovém partnerském soužití?

Mýtus č. 6: Oběť je hloupý člověk. Kdo by si nechal líbit takové věci dobrovolně.

Současný názor zní, že strach oběti z pachatele je natolik silný, že snáší i taková příkoří. Současně nevidí žádná východiska, jak svoji situaci vyřešit.

²² OUJEZSKÁ, E. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://files.girasole.cz/200000959-170f518091/Domáci_násilí.pdf>.

Mýtus č. 7: Vina je vždy na straně obou partnerů. Není pouze jeden viník.

Současný názor zní, že za násilné chování odpovídá vždy jedna osoba, tedy násilník. Dospělý člověk na druhém člověku proti jeho vůli násilí páchat nesmí.

Mýtus č. 8: Oběť svým chováním musí partnera vyprovokovat.

Současný názor zní, že žádná provokace nikdy neomluví násilné chování. Ve skutečnosti je totiž úplně jedno, co oběť udělá, pokud chce násilník zaútočit, vždy si najde pro své chování záminku.

Mýtus č. 9: Týranou osobu i pachatele je možné poznat na první pohled.

Současný názor zní, že tato forma násilí je velice dobře skryta za zdmi domova. Týraná a ponižovaná osoba se často stydí a snaží se stopy násilí maskovat. Navíc pachatel se veřejnosti jeví často jako sympatická a zdvořilá osoba.

Mýtus č. 10: Muž je hlavou rodiny. Žena se proto musí podřizovat.

Současný názor zní, že gendrový přístup v násilí mezi partnery je důvodem toho, že muž se domnívá, že má právo svou ženu ovlivňovat všemi dostupnými způsoby.

Mýtus č. 11: Když nežárlíme, tak nemilujeme.

Současný názor zní, že láska nikdy neznamená vlastnit toho druhého, mít ho pod svou ochranou a kontrolou. Láska je čistý vztah založený na citu, porozumění, toleranci a respektu k druhému člověku a jeho soukromí.

Mýtus č. 12: Domácí násilí je doménou mužů, ženy se v roli agresorů vyskytují ojedinelé.

Současný názor zní, že: „Dle statistik z České republiky i z Evropy je mužských obětí domácího násilí cca 3-15%, ženských pak 16-38%.“²³ Latence je však u obou pohlaví velmi vysoká a u mužské populace bude vykazovat ještě podstatně vyšší hodnoty než u ženské.

²³ OUJEZSKÁ, E. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <[http://files.girasole.cz/200000959-170f518091/Domácí násilí.pdf](http://files.girasole.cz/200000959-170f518091/Domácí_násilí.pdf)>.

Mýtus č. 13: Hněv násilník není schopen ovládnout.

Současný názor zní, že každý dospělý člověk je vždy zodpovědný za svoje jednání. To znamená, že naučit se mít svoje emoce pod kontrolou je jeho občanská a morální povinnost.

Mýtus č. 14: Když oběť násilníka opustí, tak bude volná a konečně v bezpečí.

Současný názor zní, že domácí násilí často nekončí odchodem oběti od partnera. Často má podobu stalkingu nebo je tlak vyvíjen v rámci majetkoprávních sporů nebo sporů o výchovu a péči dětí.

Mýtus č. 15: Rodinná terapie by vyřešila veškeré partnerské problémy.

Současný názor zní, že terapie opravdu pomůže urovnat partnerské problémy. Násilí ovšem vychází ze strany agresora, tedy člověka samého. Z toho logicky vyplývá, že žádný druhý člověk nikdy nedokáže změnit jiného člověka, pokud on sám nebude změnu sama sebe chtít.

I když se tabu domácího násilí v naší společnosti prolamuje, výše uvedená mylná tvrzení mohou stále ovlivňovat názory lidí, kteří nemají s touto formou agrese vlastní zkušenosti. Současně mohou ovlivňovat i samotné pachatele této trestné činnosti. Násilné chování vnímají například muži jako typickou mužskou vlastnost a bagatelizují je a omlouvají. Naopak muži, kteří se ocitli v roli oběti, mají pocit, že ztrácejí hodnotu mužství, pokud se násilnému chování nebrání stejným násilným způsobem. Nebo se mohou domnívat, že by jim veřejnost jejich tvrzení nevěřila. Lze tedy shrnout, že výše uvedené mýty zesilují u obětí pocity vlastní viny a bezmoci a u nedostatečně informované veřejnosti snižují schopnost rozpoznat varovné signály a včas poskytnout pomoc.

2.1.7 Domácí násilí v kontextu makrosystému

Domácí násilí má bohužel velmi silné kořeny, které sahají do hluboké historie společnosti. Tím je dán i jeho celosvětový rozměr. Nelze říci, že zasahoval a zasahuje pouze do primitivních kultur, ale dotýká se i kultur nejvyspělejších zemí. Budařová, ve své práci uvádí: *„Ke složitosti a rozporuplnosti jevu patří právě patriarchální, civilizační a historický kontext, který vycházel ze svrchované pozice otce vůči dětem a ženám v rodině, kde bylo trestání neposlušných žen dovoleno. Ve středověku bylo*

postavení ženy v naší společnosti vůči muži zakotveno v církevním a občanském právu. Manžel přebíral sňatkem ženu z poručnictví otce, včetně práva působit na její další výchovu, k čemuž patřily i fyzické tresty.“²⁴

Pokud tato fakta shrneme, je zřejmé, že ve společenské hierarchii, kde mají muži vůdčí roli, vytváří makrosystém příznivé klima, které udržuje potenciál domácího násilí. Tento fakt uvádí i Oujezská na svých přednáškách a ve své práci.²⁵ Čírtková²⁶ nahlíží na tuto skutečnost obdobně. Ve své publikaci uvádí, že v naší společnosti, která je založena na tradičních principech, stále přežívá celá řada mýtů, které ospravedlňují nebo bagatelizují agresi a násilí, které muž aplikuje na ženě uvnitř rodiny, v rámci partnerského nebo manželského vztahu. Čírtková zde vyzdvihuje tzv. „mýtus o masochistickém založení ženy: ženě se násilí líbí, jinak by ze vztahu odešla atd.“²⁷ Stejně jako Oujezská, je tak Čírtková zastánkyní názoru, že makrosystém stále vytváří příznivé klima, které udržuje potenciál domácího násilí.

2.1.8 Domácí násilí v kontextu exosystému

Pod výrazem ekosystém chápe Čírtková²⁸ i Oujezská²⁹ bezprostřední životní okolí jednotlivých osob. Ekosystém obsahuje veškeré sociální struktury, se kterými osoba přichází v rámci běžného života do kontaktu. Působením těchto struktur dochází k ovlivňování, někdy dokonce k omezování chování jednotlivce. Čírtková doslova uvádí: „*Jde vlastně o předivo vztahů, které poutají rodinu k makrosystému. Konkrétními faktory, které přispívají ke zneužívání uvnitř rodiny, mohou být nezaměstnanost, nízký příjem, nízká vzdělanost komplikující dané osobě přístup k síti sociálních institucí atd. Ekosystém tak může generovat spouštěče (startéry) i nárazníky (tlumiče) domácího násilí.*“³⁰

2.1.9 Domácí násilí v kontextu mikrosystému

To, co reprezentuje mikrosystém, je samozřejmě rodina. Situace, které vznikají přímo uvnitř dané rodiny, tedy mohou být úspěšným spouštěčem domácího násilí. Jaká

²⁴ BUDAŘOVÁ, L. *Domácí násilí a jeho řešení ve společnosti: diplomová práce*. České Budějovice, 2008. s. 11.

²⁵ OUJEZSKÁ, E. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://files.girasole.cz/200000959-170f518091/Domáci_násilí.pdf>.

²⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Forézní psychologie*. Plzeň, 2009. s. 239.

²⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Forézní psychologie*. Plzeň, 2009. s. 239.

²⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Forézní psychologie*. Plzeň, 2009. s. 239.

²⁹ OUJEZSKÁ, E. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://files.girasole.cz/200000959-170f518091/Domáci_násilí.pdf>.

³⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Forézní psychologie*. Plzeň, 2009. s. 239.

jsou tedy rizika, která vznikají během rodinného soužití? Takovým rizikovým faktorem je například skutečnost, že některý člen rodiny může mít právo ovlivňovat ostatní členy. Rodina jako primární sociální skupina disponuje neformálním způsobem, ale za to může velice intenzivně ovlivňovat chování svých členů. V rodině jsou dogmaticky předepsané role, hodnoty. Samozřejmě podstatným rizikem je i hluboké poznání druhých, uvádí Čírtková.³¹ Partneri se po letech vzájemného soužití dobře znají, dokáží odhadnout reakce i způsoby chování a jednání v běžných, ale i zátěžových životních situacích.

2.1.10 Domácí násilí v ontogenetické rovině

Ontogenetická rovina představuje vývojovou rovinu. Oujezská,³² tvrdí, že má úplně nejbližší k psychologickým teoriím vztahujícím se k domácímu násilí. Stěžejní příčinu tohoto typu násilné činnosti vidí v osobnostní charakteristice agresora i jeho oběti a samozřejmě i v jejich vzájemné interakci. Tato koncepce předpokládá, že agrese, kterou pachatel používá vůči partnerovi je naučená. K přijetí těchto agresivních vzorců chování došlo v rámci jeho ontogenetického vývoje. Sociálním učením se naučil řešit svoje zátěžové situace obranou reakcí, kterou je agrese. Často mají tyto naučené vzorce chování kořeny v minulosti pachatele, například v jeho těžkém dětství. Čírtková tuto situaci komentuje: „*Přímý kontakt jedince s násilím v průběhu jeho dětství je rizikovým faktorem, může odstartovat pochody kriminogeneze (původní oběť se stává egocentrickým násilníkem) či pochody viktimogeneze (oběť přijme životní scénář oběti a násilí akceptuje jako nutnou součást svého života, její zraňování pokračuje tudíž i v dospělosti.*“³³

2.1.11 Domácí násilí v kontextu celé společnosti

Výzkum a studium fenoménu domácího násilí prošlo od svých počátků velkou transformací. V 70. letech minulého století ji spustily aktivistky v USA, dále se rozšířila i za hranice a v současné době je řešena v jednotlivých zemích EU. Pokud bychom se zaměřili na aktuální pohled společnosti na domácí násilí, lze doložit, že existují dva klíčové pohledy, a to kriminologický a feministický. Pokusme se je oba nyní ve stručnosti přiblížit. Nejpřehledněji je interpretuje zřejmě Čírtková.³⁴ Oba dva pohledy (názory) se shodují v předpokladu, že domácí násilí se zcela zásadně odlišuje od jiné kriminální činnosti mezi cizími i známými lidmi. V ostatních názorech se však liší.

³¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forézní psychologie*. Plzeň, 2009. s. 240.

³² OUJEZSKÁ, E. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <http://files.girasole.cz/200000959-170f518091/Domáci_násilí.pdf>.

³³ ČÍRTKOVÁ, L. *Forézní psychologie*. Plzeň, 2009. s. 240.

³⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Forézní psychologie*. Plzeň, 2009. s. 240-242.

V teoretických a vědeckých úvahách působí jako názoroví rivalové. V praktickém životě spolu občas kooperují, pokud prosazují podobné návrhy. Feministické přístupy jsou zaměřeny na to, že do motivace pachatelů zcela zřetelně promítají patriarchální hodnotové stereotypy. „*Týrání a zneužívání partnera je volbou, rozhodnutím*“, uvádí Čírtková.³⁵ Shrňme nyní základní fakta. Zastánci feministického přístupu jsou přesvědčeni, že pachatel působí oběti utrpení cíleně ne v důsledku ztráty kontroly. Svým jednáním se snaží dosáhnout toho, aby se oběť chovala tak, aby byl agresor plně saturován. Tato tvrzení ovšem „*zcela zásadně oponují klinicko-psychologickým popisům, ve kterých byli domácí násilníci charakterizováni jako hysterické, nezralé a nekontrolovající se osobnosti,*“ prezentuje Čírtková.³⁶

Kriminologický přístup nahlíží na domácí násilí bez ohledu na pohlaví pachatele. Dokonce zesilují názorová tvrzení, že skóre pachatelů obou pohlaví jsou vyrovnané. Upozorňují na to, že „*syndrom týraného partnera*“ postihuje jak muže, tak ženy. Kriminologické výzkumy, dospěly k zajímavým skutečnostem. Pachatelé mohou být zcela odlišných osobnostních charakteristik. Čírtková uvádí: „*V klinicko-psychologických popisech zkoumaných vzorků pachatelů často figurovaly zcela protichůdné osobnosti od silně se kontrolujícího (overcontrolling), dominantního a agresivního typu až po impulzivního, úzkostného zlostného, slabého (undercontrolled) a podezřavého typu pachatele.*“³⁷ Závěrem této podkapitoly je důležité dodat, že k určité názorové shodě nakonec oba dva hlavní názorové proudy dospěly. Motivace pachatele v domácím násilí je jednoznačně odlišná od ostatní kriminality. Oba proudy se shodly, že ženy vykazují větší závislost na svém partnerovi, a tím jsou tudíž zranitelnější. To ovšem neznamená, že by problematika týraného muže měla ztratit na významnosti.

2.2 Ohrožená a násilná osoba

2.2.1 Násilná osoba

Agresor domácího násilí, jak bylo již výše uvedeno, může být člověk, který dosáhl jakékoliv úrovně vzdělání a pochází z nejrůznějších společenských vrstev. Dosažené vzdělání ani sociální postavení není pro tento typ pachatele jednoznačné.

³⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Forézní psychologie*. Plzeň, 2009. s. 241.

³⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Forézní psychologie*. Plzeň, 2009. s. 241.

³⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Forézní psychologie*. Plzeň, 2009. s. 241-242.

Oujezská³⁸ dokonce přirovnává osobnost pachatele k typu Dr. Jekyll a Mr. Hide. To znamená, že takový člověk se ve společnosti chová většinou přátelsky, mile a ochotně. V soukromí za zavřenými dveřmi ukazuje svoji druhou tvář. Ta je bezohledná, egocentrická a násilnická. Lze však dopředu odhadnout vnitřní charakteristiky člověka, do kterého se zamilujeme? To jde samozřejmě velice obtížně. Ve fázi zamilovanosti mají partneři tendenci nevidět nebo přehlížet negativní vlastnosti svého protějšku. Postupem času se ovšem dřívější drobnější charakterové vady mohou projevit v plné intenzitě. To, co se dříve jeví jako velký zájem o druhého, může časem přerůst v jeho naprostou kontrolu apod. Bednářová³⁹ se pokusila podchytit základní výstražné faktory, které je nutno v počáteční fázi partnerství nepodceňovat. Pokusme se je nyní ve stručnosti interpretovat a shrnout.

1. Při navazování vztahu je ze strany jednoho partnera vyvíjena abnormální naléhavost.
2. Během počátečního soužití je citelná silná dominance jednoho partnera, to znamená, že tento partner rozhoduje téměř o všem.
3. Během soužití lze zachytit známky toho, že druhý partner vnímá ženu jako podřadnou bytost. Je zde citelná dominance mužské autority.
4. Od počátku soužití lze zaznamenat u partnera narcistické prvky. To se projevuje egocentrismem a pocitem vlastní výjimečnosti. Na první pohled se jeví jako velice sebevědomý člověk, ale uvnitř jsou šířící se úzkosti. Vyžadují od svých partnerů soustavný obdiv. Vykazují nezdravou citlivost na kritiku apod.
5. Během soužití je možné zaznamenat extrémní polohy vztahu partnera vůči vlastnímu rodiči (matce). Ty mohou být extrémně pozitivní nebo naopak extrémně negativní.
6. Partner má tendenci druhého partnera soustavně kontrolovat. Může to zdůvodňovat starostlivostí a péčí o milovaného člověka.
7. Během společného žití se partner snaží izolovat druhého partnera od jeho přátel, příbuzných nebo rodiny.

³⁸ OUJEZSKÁ, E. *Domáci násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <[http://files.girasole.cz/200000959-170f518091/Domáci násilí.pdf](http://files.girasole.cz/200000959-170f518091/Domáci_násilí.pdf)>.

³⁹ BEDNÁŘOVÁ, Z. a kol *Domáci násilí: Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha, 2009. s. 112.

8. Varovným signálem je v každém případě nadměrné používání alkoholu nebo experimentování s drogami či jinými návykovými látkami.
9. Dalším varovným signálem může být kriminální pověst partnera nebo jeho nejbližších přátel, popřípadě jeho rizikové chování bez pudu sebezáchovy.
10. V neposlední řadě je třeba zpozornět při partnerovu nadměrnému obdivu k moci a síle nebo při manipulativním chování z jeho strany.

Je třeba si uvědomit, že násilná osoba (agresor) bude mít tendenci svoje jednání bagatelizovat a zlehčovat. Pokud se násilně zachová vůči partnerovi, omlouvá svoje jednání chybným chováním partnera. Velice často se stává obětí vlastních emocí, které neumí kontrolovat a ovládat. Sám sebe nemá pod kontrolou, proto se zaměřuje na partnera. Oujezská uvádí: „*Pomocí moci a kontroly se snaží svého partnera přimět k poslušnosti, často bývá na druhé velmi náročný a vyžadující, má tendenci vlastnit či přivlastňovat si druhé, je sebestředný.*“⁴⁰ Pokud shrneme výše uvedená fakta, lze vyvodit, že násilná osoba se snaží za pomoci násilí připoutat k sobě svého partnera za jakoukoliv cenu. Z toho zřetelně vyplývá, že agresor je přes veškeré své dominantní a násilné chování na své oběti doslova citově závislý, proto je ochoten použít jakékoliv donucovací prostředky, aby ji plně ovládl a získal nad ní kontrolu. Nebezpečí silného úroku proti oběti pak vidím v jejím případném rozhodnutí od násilníka odejít. Domácí násilí odchodem oběti většinou nekončí. V různých podobách může pokračovat dále. Jedna z takových podob pro tento typ násilí je například stalking.

2.2.2 Oběť domácího násilí

Jaký profil osobnosti predisponuje člověka, aby se stal obětí domácího násilí? Odpověď je jednoduchá. Stejně tak jako neexistuje osobnostní profil, který predisponuje člověka k tomu, aby se stal pachatelem domácího násilí. Přesto však existuje predikce, že se oběť, stejně jako pachatel, s nějakou formou násilí setkala v rámci svého socializačního procesu, zejména pak v primárním, a to ve svém dětství. Z toho se dá usoudit, že osoby, které se v průběhu primární socializace s násilnickým chováním nesetkaly a nepřijaly tyto vzorce chování za běžné, nebudou přijímat násilné chování jako běžné a budou je řešit radikálněji již v samém počátku soužití.

⁴⁰ OUJEZSKÁ, E. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <[http://files.girasole.cz/200000959-170f518091/Domácí násilí.pdf](http://files.girasole.cz/200000959-170f518091/Domácí_násilí.pdf)>.

2.2.3 Syndrom týraného partnera v obecné rovině

„*Battered spoust syndrom*“ (syndrom týraného partnera) je nástupcem původně prezentovaného syndromu týrané ženy ze 70. let minulého století. Čírtková⁴¹ přehledně shrnuje specifické následky na opakovanou expozici traumatizujícího násilí, které se na oběti dopouští osoba blízká, tedy partner nebo někdo z nejbližší rodiny. Ve své publikaci se odkazuje na E. Walkerovou a specifikuje tyto charakteristiky týraného partnera.

1. „*Oběť domácího násilí věří, že je to její chyba,*
2. *oběť domácího násilí ztrácí schopnost řešit efektivně situaci,*
3. *oběť domácího násilí se bojí o sebe a o děti, oběť domácího násilí iracionálně věří, že agresor je všemocný a vše ví.*“⁴²

Pro potřeby této práce je důležité zmínit následující zjištění. Syndrom týraného partnera nevzniká automaticky u všech obětí. Jeho vznik je závislý na třech klíčových faktorech. Čírtková⁴³ přiřazuje jeho vznik jednak vzorci (typu) domácího násilí, dále pak previktimní osobnosti oběti a v neposlední řadě reakcím sociálního okolí. Vzhledem k zaměření mé práce je zejména třetí faktor velmi důležitý. Podle tvrzení výše jmenované autorky se syndrom může rozvinout teprve tehdy, pokud se kompletní třífázový cyklus (viz. kapitola 2.1.1) zopakuje nejméně dvakrát. Samozřejmě není nezbytná fyzická agrese. Zcela postačí, pokud je partnerské soužití založeno na excesivním kontrolování, sociální izolaci oběti nebo soustavnému ponižování, deptání a urážení oběti. Nátlaková kontrola patří mezi základní taktiky domácího násilí. Pro potřeby této práce si dovoluji přiblížit i příznačné poruchy, které jsou typické pro předmětný syndrom jednak v oblasti kognitivní, emocionální a behaviorální.

1. **Kognitivní oblast osobnosti** představuje přijetí týrání, sebeobviňování a omlouvání chování agresora za normální vzorec partnerského soužití.
2. **Emocionální oblast osobnosti** pak představuje typickou triádu pocitů. Čírtková ji udává takto: „*stud–vina–strach, snížená sebejistota–závislost/ambivalentní vztah k tyranovi, nadráždění, symptomy distresu.*“⁴⁴ Nelze opomenout, že

⁴¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Viktimologie pro forenzní praxi*. Praha, 2014. s. 92-93.

⁴² ČÍRTKOVÁ, L. *Viktimologie pro forenzní praxi*. Praha, 2014. s. 92-93.

⁴³ ČÍRTKOVÁ, L. *Viktimologie pro forenzní praxi*. Praha, 2014. s. 93.

⁴⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Viktimologie pro forenzní praxi*. Praha, 2014. s. 95.

u závažného typu týrání se mohou objevit také klasické příznaky psychotraumatu. Závěrem lze shrnout, že ať už mí násilí jakoukoli podobu, zanechává značné traumatické zážitky a ohrožuje psychické zdraví oběti (úzkost, deprese, myšlenky na sebevraždu atd.), jak uvádí např. Daligand ve své knize.⁴⁵

2.2.4 Oběť v procesu viktimizace

Jakmile dojde k naplnění skutkové podstaty trestného činu, útokem tyrana na svou oběť, je nastartován proces samotné viktimizace. To znamená, že se z člověka, v tomto případě partnera, postupně stává oběť. Za primární viktimizaci lze považovat jednoznačně přímý útok na oběť. Sekundární viktimizací bývá oběť domácího násilí ovšem traumatizována častěji. Jedná se například o profesionální selhání formálních institucí, kdy negativními reakcemi či nešetrným způsobem komunikace, oběť dále poškozují. Takovým to způsobem jednání mohou samozřejmě snadno přispět k terciární viktimizaci, která představuje, jak uvádí i Budařová⁴⁶ ztrátu schopnosti oběti, vyrovnat se traumatickou situací.

2.2.5 Děti jako oběti nebo svědci domácího násilí

V úvodu práce je uvedeno, že domácí násilí je zejména v současné době charakterizováno jako jeden z nejzávažnějších sociálně patologických jevů. Protože hodnota a funkce rodiny, jako primární socializační skupiny, je nedocenitelná, může mít dopad domácího násilí celoživotně destruktivní účinky zejména na děti a ostatní členy rodiny. Naprosto výstižný je citát Alice Millerové, který ve své knize použila i Brehátová: „*Krutosti se člověk učí v dětství.*“⁴⁷ V citátu je vlastně ukryta celá podstata hrozby domácího násilí, a to tzv. transgenerační přenos. Dítě, které se nachází v takto narušené rodině, může být zasaženo dvojím způsobem. Budařová⁴⁸ tvrdí, že se může jednat o následek přímé viktimizace, kdy je samotné dítě terčem agresora. Nebo se v častějším případě může jednat o případ, kdy dítě brání svoji matku před brutalitou partnera nebo dítě není terčem násilí, ale je jeho svědkem. V tomto případě mluvíme o nepřímé viktimizaci. Podstatné se jeví tvrzení výše jmenované autorky, že „*již pouhé pozorování násilí mezi rodiči v dětství, nezávisle na tom, zda bylo dítě samo týráno*

⁴⁵ DALIGAND, L., *Násilí v partnerských vztazích*. Praha, 2014. s. 88-89.

⁴⁶ BUDAŘOVÁ, L. *Domácí násilí a jeho řešení ve společnosti: diplomová práce*. České Budějovice, 2008. s. 24.

⁴⁷ BRÉHATOVÁ, C. *Milovala jsem tyrana. Osud ženy, která prožila psychický teror*. Praha, 2011 s. 125.

⁴⁸ BUDAŘOVÁ, L. *Domácí násilí a jeho řešení ve společnosti: diplomová práce*. České Budějovice, 2008. s. 25.

nebo nikoli, má pozdější negativní důsledky ve vzorcích chování.“⁴⁹ Z toho lze vyvodit závěr, že dítě postižené vlastní rodinou, má rozhodně vyšší viktimnost pro roli tyрана nebo oběti. Pro úplnost této kapitoly zařazuji seznam dvanácti otázek, které by měly pomoci vyhodnotit klima v rodině a zachytit prvotní varovné signály. Otázky představila čtenářům samotná oběť domácího násilí D. Schwartz⁵⁰:

1. Když se Vás přijde vaše dítě na něco zeptat, uslyší od Vás, že se má jít zeptat otce?
2. Dovolíte partnerovi nebo manželovi, aby se o dětech vyjadřoval urážlivě?
3. Odrazujete své děti od vlastních názorů a rozhodování?
4. Odrazujete děti od toho, aby se postavily na vlastní nohy a byly finančně nezávislé?
5. Nerespektujete soukromí svých dětí?
6. Když se Vás děti zeptají, jestli můžou něco udělat nebo jít ven, okamžitě odpovíte, že ne?
7. Jednáte s opačným pohlavím opovržlivě?
8. Pomlouváte a urážíte bývalého partnera?
9. Děláte z dětí obětní beránky?
10. Propadáte častým záchvatům vzteku?
11. Skutečně dovedete svým dětem naslouchat?

2.2.6 Muži jako oběti domácího násilí

Jak bylo již avizováno v úvodu této práce, problematika mužů jako obětí domácího násilí, představuje dlouhodobě okrajové společenské téma. A to je důvod proto, zaměřit se na tuto oblast podrobněji než na aktuálněji probírané téma týraných žen. Buriánek a Podaná⁵¹, kteří se zaměřují na problematiku násilí páchanou na mužích, předložili následující výzkumná zjištění. Násilí žen vůči mužům je poměrně značně rozšířené, což je v rozporu s feministickou perspektivou, která pojímá partnerské násilí

⁴⁹ BUDAŘOVÁ, L. *Domácí násilí a jeho řešení ve společnosti: diplomová práce*. České Budějovice, 2008. s. 25.

⁵⁰ SHWARTZ, D. *Týraná*. Praha, 2012. s. 224-228.

⁵¹ BURIÁNEK, J. KOVAŘÍK, J. ZIMMELOVÁ, P., ŠVESTKOVÁ, R. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha, 2006. s. 13.

jako jeden z možných projevů dominance muže nad ženou, která má své kořeny patriarchálních společenských vztahů (viz. kapitola 2.1.11). V předchozích kapitolách této práce byl několikrát zmíněn gendrový aspekt. Výše uvedení autoři, kteří se specializují na problematiku týraných mužů, nahlízejí na gendrový aspekt úplně z jiné perspektivy. Chlapci jsou od raného věku vybízeni a povzbuzováni k nejrůznějším hrám a aktivitám, které vykazují znaky agresivity. Jsou nuceni překonávat překážky a soutěžit mezi sebou. Zcela opačně probíhá socializace v oblasti chlapeckých citů (emoční socializace). Každý z nás si jistě vzpomene na větu: „*Kluci přece nebrečí...*“ Od dětství jsou tedy chlapci nuceni dokazovat jiným mužům nebo chlapcům „*správnou mužskou identitu a mužské okolí se tak stává arbitrem dosažení této správné identity, přičemž stranou nezůstávají ani ženy-matky učitelky a další ženské postavy z okolí chlapce.*“⁵² U dívek je naopak socializace zaměřena diametrálně odlišně. Dívky jsou socializovány k jemnějším projevům, ochotě spolupracovat spíše než soutěžit, pomáhat druhým apod. Z výše uvedených tvrzení lze vyvodit stručný závěr. Pokud se zaměříme na domácí násilí páchaných na mužích jejich ženami či partnerkami, je zde patrný gendrový rozpor, který velice úzce navazuje na mýtus nebo stereotyp, že se muži nestávají oběťmi týrání ze strany jejich partnerek. Výše uvedení autoři dokonce prohlašují, že „*mužská identita je utvářena dokonce protikladně k identitě oběti. Identita muže a oběti se navzájem vylučují.*“⁵³ Autoři upozorňují na kulturní paradox, že když je někdo mužem, pak nemůže být obětí. Lze souhlasit s názory autorů⁵⁴, kteří tvrdí, že existuje jakási „*koalice mlčení*“ mezi mužskými oběťmi, ženami tyrankami, a dokonce i mezi pomáhajícími pracovníky. Tato skutečnost samozřejmě podstatně ztěžuje situaci mužům, kteří se do podobných problémů dostali. Velice důležitá se v tomto případě ukazuje prevence. V případě týraných mužů by však měla směřovat cíleně k odbourání mýtů a předsudků. Pokusme se nyní ve stručnosti interpretovat stereotypy, které se vztahují k této problematice. Jako nejvýstižnější je asi podání Buriánka a kol., kteří uvádějí následující.⁵⁵

Mýtus č. 1: Kdyby muž ve vztahu zažíval takové chování, určitě by odešel. Výše uvedení autoři ovšem dokládají výzkumná šetření, která prokazují, že opuštění násilné

⁵² BURIÁNEK, J. KOVAŘÍK, J. ZIMMELOVÁ, P., ŠVESTKOVÁ, R. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha, 2006. s. 31.

⁵³ BURIÁNEK, J. KOVAŘÍK, J. ZIMMELOVÁ, P., ŠVESTKOVÁ, R. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha, 2006. s. 31- 32.

⁵⁴ BURIÁNEK, J. KOVAŘÍK, J. ZIMMELOVÁ, P., ŠVESTKOVÁ, R. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha, 2006. s. 31.

⁵⁵ BURIÁNEK, J. KOVAŘÍK, J. ZIMMELOVÁ, P., ŠVESTKOVÁ, R. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha, 2006. s. 31 -32.

partnerky není rozhodně jednoduchou záležitostí. Stejně tak, jako to dělají ženy, mají muži tendenci chování svých partnerek zlehčovat a omlouvat. Pokud následuje třířákový cyklus násilného soužití, často dochází k „sociální izolaci a osobnostní nedezintegraci jako výsledku násilného, manipulativního a kontrolujícího jednání vůči týrané osobě.“⁵⁶

Mýtus č. 2: Muž je fyzicky lépe disponován než žena, a proto jí může být těžko napaden. Důležité je tento mýtus okomentovat. Je sice pravda, že ve většině případů (i když ne ve všech) disponuje muž svou mohutnější stavbou těla a větší fyzickou silou. Agresivita s tím však nemá přímou souvislost. Pro část mužské populace může být dokonce sociálně naprosto nepřijatelné pustit se do přímého fyzického střetu s opačným pohlavím. Všichni si vzpomínáme na známé rčení: „Ženu ani květinou neuhodíš.“

Mýtus č. 3: Žena se uchýlí k násilí pouze v sebeobraně. V tomto mýtu vidím největší problém, proč muži zažívající domácí teror nevyhledají odbornou pomoc nebo se přímo neobrátní na orgány činné v trestním řízení. Takový muž může mít strach, že bude v očích veřejnosti vnímán jako agresor a žena jako ta, která se jeho útokům pouze brání.

Mýtus č. 4: Ten, kdo zažívá násilí ve vztahu je úplně slaboch. Kdo z nás by neznal hlášku, že „ten chlap žije pod pantoflem.“ Tato pozice přináší spíše společenské opovržení než účinnou pomoc a odbornou podporu.

Výsledky následujících výzkumných šetření jsou natolik zajímavé, že se staly inspirací pro výzkumnou část této práce. Kolektiv autorů⁵⁷ předložil zahraniční pilotní studii R. Pucherta z roku 2004, která analyzovala násilí páchané právě na mužích. Z výzkumu, který byl založen na dotazníkovém šetření, byla překvapivá tato fakta. Každý čtvrtý dotázaný muž přiznal, že byl během partnerského soužití alespoň jednou (někdy i opakovaně) fyzicky napaden svou partnerkou. Dokonce cca 5% dotázaných respondentů přiznalo, že v rámci útoku utrpělo zranění. Někteří přiznali, že měli během útoku strach o vlastní zdraví. Přesto, jak studie dokládá, se žádný z těchto mužů neobrátil na Policii. Asi polovina z nich také uvedla, že násilí partnerce neopětovali. Výzkumy dále ukázaly, což nás asi nepřekvapí, že podstatně častěji se muži setkávají s psychickou formou násilí. To, co by nás mělo na studii naopak zaujmout, je zjištění, že podstatně častěji, než psychicky, jsou muži zatíženi sociální kontrolou. Ta, podle

⁵⁶ BURIÁNEK, J. KOVAŘÍK, J. ZIMMELOVÁ, P., ŠVESTKOVÁ, R. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha, 2006. s 32.

⁵⁷ BURIÁNEK, J. KOVAŘÍK, J. ZIMMELOVÁ, P., ŠVESTKOVÁ, R. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha, 2006. s 32-34.

jejich tvrzení vypovídá o partnerčině žárlivosti, která je spojena s bráněním v sociálních kontaktech. Dalším překvapivým zjištěním byla rozhodně skutečnost, že partnerky, které omezují mužům sociální kontakt, vykazují vyšší pravděpodobnost fyzického útoku vůči partnerovi. Autoři dále uvedli, že se muži s velkými obtížemi vyjadřovali o sexuálním násilí, což je dle mého soudu, pochopitelný jev. Z předmětného výzkumu vyplynulo, že se s tímto typem násilí setkalo poměrně malé procento mužů. Pouze pět mužů připustilo, že si na nich jejich partnerky vynucují sexuální představy bez ohledu na jejich přání. Současně se tímto problémem zabývá i Čírtková,⁵⁸ která shrnuje téma násilí v partnerském životě takto.

1. **Fyzická agrese:** Muži i ženy se k ní uchylují stejně často.
2. **Psychická agrese:** Ženy se jí dopouštějí stejně nebo více než muži.
3. **Sexuální agrese:** Muži ji jednoznačně uplatňují více než ženy.
4. **Stalking:** Muži mají větší tendenci pronásledovat bývalé partnerky.

Zajímavé je i seznámení s aktuálními názory na generové rozložení násilí v heterosexuálních párech jak autorka dále uvádí viz. tabulka č.1.⁵⁹

TABULKA Č. 1: Násilí v partnerských vztazích

Typ násilí	Muži	Ženy
Obecné párové násilí	56 %	44 %
DN- intimní terorismus	97 %	3%
„Vzpoula“ / Fyzický útok vůči násilnému partnerovi	4 %	96 %
Vzájemná/ střídavá kontrola násilím (ojedinělá, vzácná forma DN)	50 %	50 %

Dále výše jmenovaná autorka shrnuje další výsledky výzkumných šetření. Jednoznačně připouští, že fenomén týraného manžela nebo partnera reálně existuje, současně však dokládá, že procento týraných žen je vyšší než procento týraných mužů. Současně tvrdí, že u domácího násilí stále platí teorie gendrové asymetrie, ale u partnerského násilí tato teorie neplatí. **Kolektiv autorů připouští, že výzkumy zaměřené na mužské oběti domácího násilí spíše ojedinělé a současně vybízí**

⁵⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Muži jako oběti domácího násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <<http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/muzi-jako-obeti-domaciho-nasili/>>.

⁵⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Muži jako oběti domácího násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <<http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/muzi-jako-obeti-domaciho-nasili/>>.

k dalšímu výzkumnému šetření.⁶⁰ Podobný názor zastává i Čírtková⁶¹, která uvádí, pravděpodobnost výskytu týrání partnera zvyšuje jeho seniorský věk. Také připouští teorii, že domácím násilím jsou více ohroženy věkově nesourodé páry, zejména ty, kde je partnerka výrazně mladšího věku. **Okamžitě ovšem přiznává, že tato tvrzení je třeba ještě ověřit empirickým výzkumem.**

2.2.7 Senioři jako oběti domácího násilí

Člověku s přibývajícím věkem ubývá fyzických a psychických sil a samozřejmě i přátel a sociálních kontaktů. S příchodem stáří se objevují nemoci a zdravotní omezení. Neméně důležitým faktem je posun pozice ze samostatného na člověka více či méně závislého na pomoci druhých lidí. Takto nastolená nerovnováha může být využita druhou stranou, která ji vycítí a převezme nadvládu. Pro potřeby této práce je důležité shrnout základní životní situace, které podporují vznik domácího násilí v seniorském věku. V práci jsou použity údaje, které uvádí Bílý Kruh na svých webových stránkách.⁶²

1. Senior je závislý na pomoci druhých lidí, je sociálně izolovaný a trpí nedostatkem sebedůvěry.
2. Senior trpí dlouhodobě vážnějším typem onemocnění.
3. K seniorovi se vrátí a nastěhují dospělé děti, které nebyly ve svém životě úspěšné (rozvedení, bez zaměstnání, přišly o vlastní bydlení nebo trpí nějakou závislostí, např. na alkoholu nebo jiných omamných látkách).
4. Se seniorem (seniory) bydlí duševně nemocné dospělé děti. Rodiče v seniorském věku ztrácí autoritu a mají z vlastních dětí dokonce strach. Často se je bezvýsledně pokouší dostat na léčení.

Pro dokreslení je důležité přiblížit vážnost této problematiky. Proto jsou dokládány mýty, které stejně tak jako u týraných žen a mužů, komplikují možnosti odborné i laické pomoci. Zimmerová a Stolín⁶³ je shrnují následovně.

⁶⁰ BURIÁNEK, J. KOVAŘÍK, J. ZIMMELOVÁ, P., ŠVESTKOVÁ, R. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha, 2006. s. 34.

⁶¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Muži jako oběti domácího násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <<http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/muzi-jako-obeti-domaciho-nasili/>>.

⁶² BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <<http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>>.

⁶³ BURIÁNEK, J. KOVAŘÍK, J. ZIMMELOVÁ, P., ŠVESTKOVÁ, R. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha, 2006. s. 85-86.

Mýtus č. 1: Starý člověk se chová podrážděně, je popudlivý a často provokuje. Není divu, že přijde trest.

Mýtus č. 2: „Co se doma upeče, to se doma sní.“

Mýtus č. 3: Člověku, i když je to agresor, ale prosí o odpuštění, by se mělo odpustit.

Mýtus č. 4: Týrání a špatné zacházení se děje v sociálně slabších a méně vzdělaných rodinách.

V neposlední řadě shrňme nejčastější formy násilí páchané na seniorech.

1. **Fyzické násilí** je v tomto případě chápáno jako úmyslné působení bolesti, cílené odmítání uspokojování základních životních potřeb nebo bezdůvodné omezování osobní svobody. Lze konstatovat, že podoby fyzického násilí seniorů se příliš neliší od fyzického násilí páchaného na ženách nebo mužích.

2. **Zanedbávání seniorů** se jeví jako časté a bohužel je diagnostika starých lidí nedostatečná a značně podceňována. Na tento patologický jev upozorňují například i Zimmelová a Švestková.⁶⁴

3. **Psychické násilí** je charakteristické stejně jako u ženských nebo mužských obětí vyhrožováním, ponižováním, urážením lidské důstojnosti. V tomto případě nebývá ojedinělé strašení a vyhrožování vystěhováním nebo odložením do ústavu nebo útok na emoce, například likvidace nebo poškozování věcí a památek, které jsou pro seniora cenné.

4. **Ekonomické násilí** představuje častou formu násilí, která je páchána na seniorské populaci. Nejčastější případy jsou neoprávněná manipulace s finančními prostředky seniora (utrácení jeho životních úspor, zabavení důchodu apod.).

2.3 Statistická šetření mapující výskyt domácího násilí

Předmětem této kapitoly je analýza vybraných výzkumných šetření zaměřených na domácí násilí páchané na ženách, mužích, dětech a seniorech. Začneme s výsledky veřejného mínění, tak jak je zveřejnila organizace Persefona o. s., která vznikla již

⁶⁴ BURIÁNEK, J. KOVAŘÍK, J. ZIMMELOVÁ, P., ŠVESTKOVÁ, R. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha, 2006. s. 89-90.

v roce 2007 odloučením programu proti domácímu násilí Ligy lidských práv. Účelem jmenované organizace je zvyšování porozumění všem aspektům domácího a sexuálního násilí a hledat optimální způsoby jeho řešení.⁶⁵ Velice zajímavý je pohled společnosti na tento fenomén. Výše uvedená organizace zveřejnila na svých webových stránkách následující fakta:⁶⁶

V měsíci březnu 2001 realizoval STEM pro Bílý kruh a Philips Morris první reprezentativní výzkum, který měl zmapovat postoje veřejnosti České republiky k problematice domácího násilí. Výzkum přinesl následující zjištění. Asi dvě třetiny občanů naší republiky si myslí, že násilí mezi partnery a uvnitř rodin je velice vážný problém a nelze o něm mlčet. Většina dotázaných respondentů (asi 80%) zná pojem domácího násilí, ale zarážející fakt je, že pouhých 18% tomuto termínu přesně rozumí a má dostatek informací jak postupovat, pokud by s ním přišlo do přímého styku. Nadpoloviční většina dotázaných respondentů byla přesvědčena, že se jedná o násilí páchaném na slabých a ustrašených ženách. Z výzkumu zřetelně vyplynulo, že mýty uvedené v předešlých kapitolách jsou plně poplatné pro českou veřejnost. Zhruba dvě třetiny dotázaných občanů odpověděla, že lidé, kteří na veřejnosti vystupují slušně a ohleduplně, se v domácnosti násilí nedopouštějí. Stejně tak reagovali na to, že násilníci jsou především nevzdělaní jedinci pocházející ze slabého sociálního prostředí. Tento výzkum potvrdil tvrzení, že mýty a stereotypy, které se váží k problematice domácího násilí, znemožňují obětem relevantně se bránit nebo očekávat pomoc od veřejnosti. V roce 2003 následoval v rámci Mezinárodního výzkumu na ženách další výzkum zaměřený na téma domácího násilí. Ten realizoval Sociologický ústav AV ČR ve spolupráci s Filozofickou fakultou UK v Praze. Výzkumu se zúčastnilo 1980 žen, starších 18 let. Zveřejněné výsledky odhalily hrozivá zjištění. Až 38% respondentek přiznalo, že během manželství nebo partnerství zažilo ze strany partnerů některou z forem domácího násilí. *„Co se týče fyzických zranění v souvislosti s násilnými incidenty ze strany partnera, více než 90% žen uvedlo modřiny, 27% řezné rány, škrábnutí, popáleniny, 7% zlomeniny, poranění hlavy nebo mozku a jiná zranění. 41% respondentek uvedlo, že v průběhu incidentu cítily, že je jejich život v ohrožení.“*⁶⁷ Výzkumná šetření, která byla provedena mezi muži, opět potvrdily vysokou latenci.

⁶⁵ PERSEFONA, *služby obětem domácího násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <<http://www.persefona.cz/kdo-jsme.php>>.

⁶⁶ PERSEFONA, *služby obětem domácího násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <<http://www.persefona.cz/kdo-jsme.php>>.

⁶⁷ PERSEFONA, *služby obětem domácího násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <<http://www.persefona.cz/kdo-jsme.php>>.

Citace zveřejněných údajů: „*Tato cílová skupina není velká, přesto však je velmi latentní. Podle výzkumných údajů i podle statistik poradenských center se počet mužských obětí domácího násilí pohybuje v intervalu 2 až 5%. **Málokterý muž veřejně přizná, že je svojí ženou nebo osobou blízkou týrán.** Obraz muže jako oběti nepatří do mužské rolové charakteristiky, je společensky nepřijatelný, vzbuzuje posměch (lidová čeština používá pro takové muže názvy jako bačkora, pod pantoflem apod.).“⁶⁸ Vysokou latencí je podle výzkumů Světové zdravotnické organizace ohrožena i populace seniorů. Předmětná šetření udávají, že pouhých 16% případů týrání seniorů vyjde vůbec najevo. „4% až 6% seniorů se setkalo z některou z forem domácího násilí. 13% dotázaných respondentů s fyzickým násilím a 20% pak s psychickým týráním.“⁶⁹ Výzkum se zaměřil i na dětské oběti domácího násilí. V souvislosti s týranými dětmi se často uvádí syndrom „CAN neboli syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte.“⁷⁰ Děti jsou jednoznačně snadnou obětí. Výzkumná šetření STEM v roce 2001 zjistila šokující skutečnost. Až v 84% rodinách, kde dochází k domácímu násilí, vyrůstají děti. Stejně zjištění potvrzuje i tísňová linka DONA. Děti jsou v 71 % přímými svědky tohoto trestného činu a ve 12% dokonce jeho oběťmi. „V roce 2004 prošlo Informačním a poradenským centrem ROSA 191 klientek. 165 z nich mělo celkem 292 dětí. **Svědky domácího násilí bylo 275 dětí (94%).** To je o 13% více než v průzkumu o. s. ROSA z roku 2003. Pouhých 17 dětí (6%) podle výpovědi matek nebylo svědky násilí. 7 dětí aktivně bránilo svou napadenou matku a 4 chlapci (nejmladšímu bylo 5 let) volali matce na pomoc policii a lékařskou pomoc.“⁷¹ Na závěr této kapitoly by bylo vhodné uvést statistický údaj týkající se stavu násilné kriminality z roku 2011, tak jak jej uvádí Svatoš⁷² Jeho statistické údaje uvádějí nápad a počet objasněných případů trestných činů na území celé České republiky. Například nápad trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí byl 661 případů, kdy 534 případů bylo objasněno. To znamená 80,8 % objasněnosti. U týrání svěřené osoby bylo nápad 168 případů a 100 případů bylo objasněno. Objasněnost byla 59,5%.*

⁶⁸ PERSEFONA, *služby obětem domácího násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <<http://www.persefona.cz/kdo-jsme.php>>.

⁶⁹ PERSEFONA, *služby obětem domácího násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <<http://www.persefona.cz/kdo-jsme.php>>.

⁷⁰ DĚTSKÉ KRIZOVÉ CENTRUM. *Syndrom CAN*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-10]. Dostupné z: <<http://www.ditekrize.cz/syndrom-can/>>.

⁷¹ PERSEFONA, *služby obětem domácího násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <<http://www.persefona.cz/kdo-jsme.php>>.

⁷² SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň, 2012. s. 117.

2.4 Domácí násilí v legislativě

Cílem této kapitoly není citovat veškeré národní a mezinárodní právní normy, ale shrnout ty nejzákladnější, o které se případně mohou opřít oběti domácího násilí nebo ti, kteří pro ně hledají adekvátní pomoc. Tím prvním je **zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky** ve znění pozdějších předpisů (zákon č. 274/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky). Tento zákon vešel v platnost 1. ledna 2009 a přinesl novou právní úpravu institutu vykázání. Pro úplnost jsou dokládány základní změny a termíny s problematikou vykázání související, tak jak je na svých stránkách zveřejnil Bílý kruh bezpečí.⁷³

Přehled základních změn (komparace s předchozí legislativou):

*„Vykázání (jen tato jediná forma rozhodnutí, dříve byl i zákaz vstupu). Policie ČR poskytuje ohrožené osobě současně vždy **personální i teritoriální ochranu** (dříve byla pouze ochrana teritoriální).*

***Faktický úkon** – opatření preventivního charakteru (dříve policista rozhodoval ve správním řízení).*

***Základní lhůta vykázání:** 10 dnů (stejně).*

***Forma:** Ústní oznámení osobám (násilné i ohrožené), vydává se jen potvrzení o vykázání, předání proti podpisu (vymezení prostoru vykázání, poučení, práva a povinnosti osob, místo uložení kopie úředního záznamu).*

***Nepřítomná vykázaná osoba:** při prvním kontaktu poučení o právech a povinnostech při vykázání, předání potvrzení o vykázání nebo lze získat informace o vykázání na lince 158.*

***Nesouhlas s vykázáním:** námitka, která nemá odkladný účinek, na místě zapsaná do potvrzení o vykázání nebo námitka podaná písemně do tří dnů. O námitce rozhoduje krajské ředitelství Policie ČR.*

***Oznamovací povinnost Policie ČR:** kopie úředního záznamu o vykázání: Intervenční centrum, OSPOD (jsou-li přítomny děti), nově i příslušnému civilnímu soudu – to vše do 24 hodin od vstupu do společně obývaného bytu nebo domu.*

***Kontrola dodržování povinností vykázané osoby ze strany Policie ČR:** Do tří dnů od vykázání.*

Povinnost vykázané osoby:

⁷³ BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <<http://www.domacinasili.cz/pravni-uprava/prehled-hlavnich-zmen-v-nove-pravni-uprave-institutu-vykazani/>>.

- *Zákaz vstupu do vymezeného prostoru.*
- *Zákaz navazování styku nebo kontaktu s ohroženou osobou.*
- *Odevzdat na místě všechny klíče od společného obydlí, které drží.*

Právo vykázané osoby:

- *Vzít si věci osobní potřeby, osobní cennosti a osobní doklady před odchodem.*
- *Vzít si věci nezbytné pro podnikání nebo výkon povolání, pouze jedenkrát v průběhu desetidenního vykázaní a jen v přítomnosti policisty.*
- *Být policistou poučen o právech a povinnostech, o možnostech dalšího ubytování.*
- *Sdělit adresu pro doručování.*
- *Ověřit vykázaní na tísňové lince 158.*

- *Vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázaní.* “⁷⁴ Druhý zákon, který je pro potřeby této práce nutné přiblížit je zákon č. 40/2009 Sb., **restní zákoník** ve znění pozdějších předpisů, zejména § 199, který se přímo nazývá „Týrání osoby žijící ve společném bydlení.“ Pro úplnost uvádím citaci předmětného paragrafu::

„(1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na čtyři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým nebo trýznivým způsobem,

b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,

c) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo

d) páchá-li takový čin po delší dobu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo

⁷⁴ BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Domáci násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <<http://www.domacinasili.cz/pravni-uprava/prehled-hlavnich-zmen-v-nove-pravni-uprave-institutu-vykazani/>>.

b) smrt.⁷⁵

V neposlední řadě je nutné připomenout ještě zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který pomáhá upravit podmínky osobám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci. Poměrně mladý právní předpis je zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů). Ten pak v části první, v §1 až § 49, řeší práva obětí trestných činů a podporu subjektů, které poskytují takovým obětem pomoc.

2.5 Místa odborné pomoci

V úvodu této kapitoly by bylo vhodné popsat stručný výčet míst, kde lze hledat odbornou pomoc. Jako první jsou rozhodně **intervenční centra**. Náplní jejich práce je poskytování odborné a nehmotné podpory obětem domácího násilí nebo osobám ohroženým domácím násilím. Asi stěžejním cílem každého takového centra je pomoci vyřešit krizovou situaci a pomoci se navrátit k běžnému způsobu života. Podporují oběti a osoby ohrožené domácím násilím k tomu, aby začaly svou situaci řešit sami a využily k tomu pomoci přátel, rodiny, kolegů z práce a sítě místních a regionálních institucí. Mezi základní činnosti patří zejména sociálně terapeutické služby, pomoc při uplatňování práv a svobod (právní pomoc, pomoc sociální a psychologická). Častá bývá pomoc při zajištění ubytování v azylových domech. Dále je uveden stručný výčet dalších míst odborné pomoci, které jsou uvedeny na stránkách Bílého kruhu bezpečí.

TABULKA Č. 2: Další místa odborné pomoci⁷⁶

OSTATNÍ INSTITUCE	
www.donalinka.cz	DONA linka: nepřetržitá telefonická pomoc Telefon: č. 2 51 51 13 13
www.azylovedomy.cz	adresář azylových domů

⁷⁵ BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <<http://www.domacinasili.cz/pravni-uprava/prehled-hlavnich-zmen-v-nove-pravni-uprave-institutu-vykazani/>>.

⁷⁶ BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-15]. Dostupné z: <<http://www.domacinasili.cz/mista-pomoci/kde-hledat-pomoc-adresar/>>.

www.capld.cz	linky důvěry
www.obcanskeporadny.cz	informace a seznam občanských poraden
www.epusa.cz	úřady státní správy a samosprávy ČR
www.amrp.cz	adresář rodinných poraden
www.bkb.cz	Bílý kruh bezpečí, o.s. - základní informace o domácím násilí, praktické rady
http://iregistr.mpsv.cz	registr poskytovatelů sociálních služeb v ČR
STÁTNÍ INSTITUCE:	
www.mvcr.cz	Ministerstvo vnitra ČR
www.policie.cz	Policie ČR
www.mpsv.cz	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
www.justice.cz	Ministerstvo spravedlnosti ČR, Soudy, Státní zastupitelství, Probační a mediační služba

2.6 Laická pomoc a bezpečnostní plán

V tomto případě je vhodné uvést, že rodina, přátelé, kamarádi a kolegové z práce, sehrávají v celém procesu strategicky důležitou roli. Pro oběť jsou nesmírně důležití, protože týraný a ponižovaný člověk potřebuje věrného a spolehlivého poradce, se kterým by mohl probrat složitou situaci (vypovídat se, svěřit se) a hledat řešení. Pomoc může mít i podobu doprovodu k lékaři nebo na Policii, vypracování bezpečnostního plánu pro opuštění agresivního partnera apod. Je důležité si však uvědomit, že veškeré kroky, které ostatní podnikají, by měli být vždy s vědomím a souhlasem oběti. Neobratné kroky by v tomto případě mohly ještě zhoršit situaci a vyvolat další agresi ze strany partnera. Conwayová⁷⁷ ve své publikaci doporučuje oběti

⁷⁷ CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí. Příručka pro současné i potencionální oběti*. Praha, 2007. s. 143-148.

připravit si bezpečnostní plán pro nouzové opuštění domova v případě nouze. Celý plán je důmyslný manuál složený z osmi kroků, které, v případě paniky a nouze, pomůže oběti nepropadnout panice a reálně postupovat.

Krok první = doporučuje nacvičit si, jak se lze co nejrychleji dostat z domu (bytu).

Doporučuje prověřit si předem okna, dveře nebo výtahy. Dále vědět, kde bude připravena kabelka (taška) s doklady a klíči. Současně doporučuje naučit děti jak volat policii nebo záchrannou službu. Důležité je také naučit děti tuto bezpečnostní strategii.

Krok druhý = doporučuje jak zajistit bezpečnost při přípravě odchodu.

To znamená, kde bude mít oběť uloženy náhradní klíče, peníze, doklady, kopie důležitých dokladů a náhradní oblečení. S tím souvisí pokus o otevření vlastního bankovního účtu. Současně mít domluvenu možnost nouzového přespání u kamarádky apod.

Krok třetí = doporučuje jak zajistit bezpečnost v novém bydlišti.

Tento krok představuje výměnu zámků a bezpečnostních dveří popř. bezpečnostních systémů. Neopomenout upozornit sousedy na nebezpečnost partnera a okamžité volání policie, pokud se bude chtít dostat do bytu. Důležitá je informovanost všech, kdo pečují o děti, kdo je smí vyzvednout (například učitelé ve škole, vychovatelky ve školní družině).

Krok čtvrtý = doporučuje zajistit ochranu soudním rozhodnutím.

Krok pátý = doporučuje jak zajistit bezpečnost na pracovišti.

Například informovat kolegy a nadřízené o možném nebezpečí ze strany bývalého partnera.

Krok šestý = doporučuje jak zajistit duševní rovnováhu.

Uvědomit si, kterým lidem lze zavolat v případě neklidu nebo jaká sdružení či skupiny lze navštěvovat.

Krok sedmý = doporučuje sestavit si seznam položek, které je nutné vzít si sebou

při odchodu. Jedná se zejména o průkaz totožnosti, rodný list svůj a dětí, doklady o zdravotním a sociálním pojištění, školní záznamy, očkovací průkazy a peníze, kreditní karty, klíče od domu a auta, řidičský průkaz, cestovní pas, hračky dětí, předměty k nimž je citová vazba atd.

Krok osmý = doporučuje mít napsaná důležitá telefonní čísla.

Jedná se zejména o policii, právníka, číslo do zaměstnání, číslo do školy, lékaře atd.

Co říci na závěr? Snad jen to, že nejúčinnějším lékem na izolaci, která vychází z domácího násilí je přátelství. Totéž, tvrdí i Conwayová⁷⁸ Přátelství může mít různé podoby. Může se jednat o přátelský vztah s jednotlivcem nebo o přátelské vazby ve svépomocných skupinách. V takových skupinách se pak setkávají lidé s podobným osudem, který mohou sdílet a vzájemně se podporovat a pomáhat si.

2.7 Dosavadní průzkumy domácího násilí v ČR

Zřejmě první ucelené empirické terénní šetření bylo provedeno Institutem pro kriminologii a sociální prevenci v roce 1991. Následovala zkoumání v rámci šetření Bezpečnostní rizika 1999, kterou realizovala agentura Universitas. V tomto případě se jednalo o anketu, kdy výzkumný vzorek čítal 900 respondentů. V roce 2001 agentura STEM předložila výzkumné zjištění, že je v naší republice vystaveno domácímu násilí asi 16% populace nad 16 let. Alarmující zjištění bylo, že 84% rodin, kde k domácímu násilí dochází žijí děti a v 69% těchto rodin se násilné scény odehrávají přímo před očima dětí.⁷⁹ Další výzkum pokračoval v roce 2003, kdy se naše republika zapojila do Mezinárodního výzkumu násilí na ženách. Tento výzkum komparoval poznatky o násilí na ženách ve více než 20 zemích na světě. Výsledky ukázaly, že 38% žen zažilo během svého života některou z forem domácího násilí.⁸⁰

Dalším zajímavým výzkumným materiálem je studie Mgr. Kamila Kunce a kolektivu, který se detailně zabývá ekonomickými dopady domácího násilí v České republice. Studie byla předložena veřejnosti v roce 2012 po názvem „*Kolik stojí Českou republiku domácí násilí.*“ Lze souhlasit s tvrzením, že výskyt tohoto závažného sociálního problému má kromě individuálního dopadu i rozsáhlý negativní dopad na státní finance. Cílem studie bylo podpořit záměr vlády ČR, která si v národním akčním plánu prevence domácího násilí 2011 – 2014 mimo jiného, stanovila i vyhotovit analýzu týkající se ekonomických dopadů domácího násilí.

Ve společnosti byl letitý trend problematiku domácího násilí přehlížet a bagatelizovat. Pracovníci v pomáhajících profesích se postupně začali vzdělávat, ale dlouho chyběla legislativní opora. Na otázku, zda existuje v současné době účinná legislativní opora v problematice domácího násilí lze odpovědět, že ano. Ale dokáží

⁷⁸ CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí. Příručka pro současné i potencionální oběti.* Praha, 2007. s. 113.

⁷⁹ SOCHŮREK, J. *Úvod do sociální patologie.* Liberec: TUL, 2009. s. 136.

⁸⁰ PIKÁLKOVÁ, S., *Mezinárodní výzkum násilí na ženách – ČR/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině.* Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2004.

oběti i občané těchto zákonů optimálně využívat a účinně se bránit? Dokážou například občané příbramského regionu relevantně pomoci? Právě na tyto otázky by měla nalézt odpovědi další část této práce.

První částí práce podrobně zmapovala problematiku domácího násilí na teoretické úrovni. Tím byl připraven poznatkový aparát, o který se pak může opřít samotný výzkum. Výzkumná část práce by mohla přinést nová aktuální zjištění o současné informovanosti příbramské veřejnosti o fenoménu domácího násilí. Měla by prokázat, zda stále platí stereotypy a mýty, a to nejen u žen, ale zejména u mužské části populace. Současně by měla pomoci analyzovat současnou úroveň informovanosti příbramských občanů o schopnosti rozpoznat prvotní signály této trestné činnosti, účinně se bránit nebo adekvátně pomoci.

3 VÝZKUMNÁ ŠETŘENÍ

Motto: „Život bez zkoumání nestojí člověku za to, aby jej žil.“ (Sókratés)

3.1 Použitá metoda a technika sběru dat

Ke sběru primárních dat pro potřeby této práce byl zvolen kvantitativní výzkum. Jako zvolený nástroj byl sestaven vlastní dotazník (viz Příloha 1). Jedná se o písemný způsob kladení otázek a získávání písemných odpovědí. V případě problematiky domácího násilí, které vykazuje extrémně vysokou latenci, je tento způsob anonymního dotazování respondentů šetrnější. Další jeho výhodou je možnost oslovení většího počtu respondentů. Dotazník byl distribuován a následně sesbírán osobně nebo za pomoci elektronické korespondence, čímž byla garantována vyšší pravděpodobnost návratnosti, která nakonec dosáhla 77% (celkem bylo distribuováno 130 dotazníků, vrátilo se k vyhodnocení 100). Důraz byl kladen na rovnoměrné zastoupení mužské i ženské populace výzkumného vzorku. Samotné dotazníkové šetření bylo realizováno v časovém harmonogramu od července 2015 do října roku 2015. Získaná data z předmětného šetření směřovala k ověření hypotéz H1, H2, H3 a H4.

H1: Ženy mají častější osobní zkušenost s domácím násilím než muži.

H2: Ženy jsou více informovány o problematice domácího násilí než muži.

H3: Muži mají obecně problém požádat o pomoc, pokud se ocitnou v roli oběti domácího násilí.

H4: Příbramští občané nejsou s platnou legislativou řešící domácí násilí dostatečně obeznámeni, a tudíž nedokážou adekvátně pomoci.

Data byla zpracována v tabulkovém procesoru Microsoft Office 2003 a výsledky jsou uvedeny v kapitole Výsledky výzkumného šetření. Komentář k předmětnému výzkumu je uveden v kapitole Diskuse a interpretace výzkumných zjištění.

3.2 Charakteristika vzorku respondentů

Pro kvalitativní výzkum byl zvolen náhodný výběr respondentů různého pohlaví, vzdělání a věkové hranice, aby se výsledky výzkumu mohly maximálně zobecnit. Respondenti byli oslovováni na geografickém území příbramského regionu. I když uvedený vzorek respondentů nemůže být zárukou reprezentativnosti výzkumného

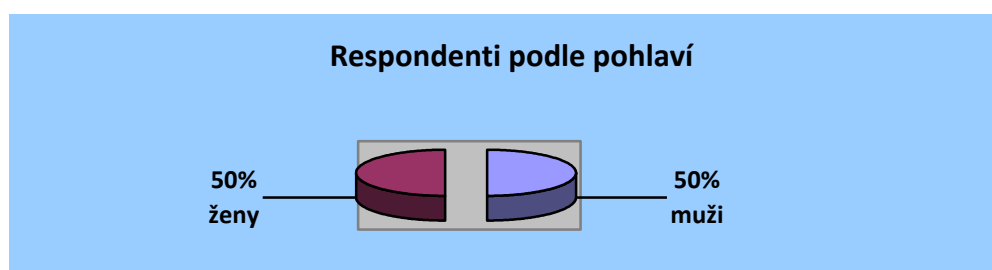
souboru a širší zobecnění získaných údajů je problematické, je nutné uvést, že i takto nereprezentativní vzorek pomůže získat hodnotná zjištění.

3.3 Výsledky výzkumného šetření

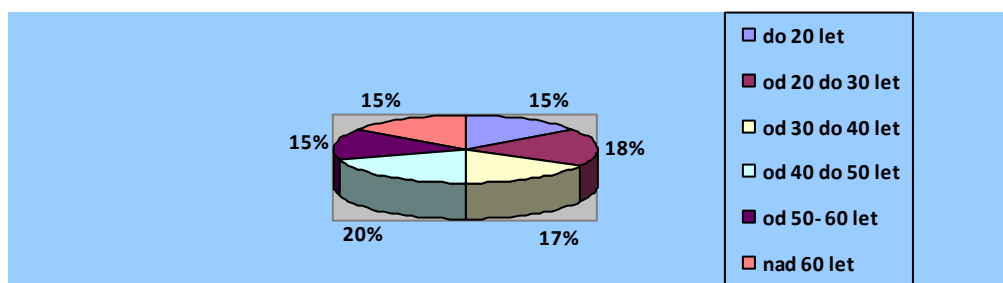
Otázka č. 1 a 2: Identifikace respondenta a jeho nejvyšší dosažené vzdělání

Graf č. 1 ukazuje procentuální zastoupení pohlaví zúčastněných respondentů. Z celkového vzorku 100 respondentů vyplnilo dotazník 50 žen a 50 mužů. Dalším hodnoceným kritériem vybraného vzorku byl věk a dosažené vzdělání. Výsledky jsou rovněž uvedeny v procentech v grafech č. 2 a 3.

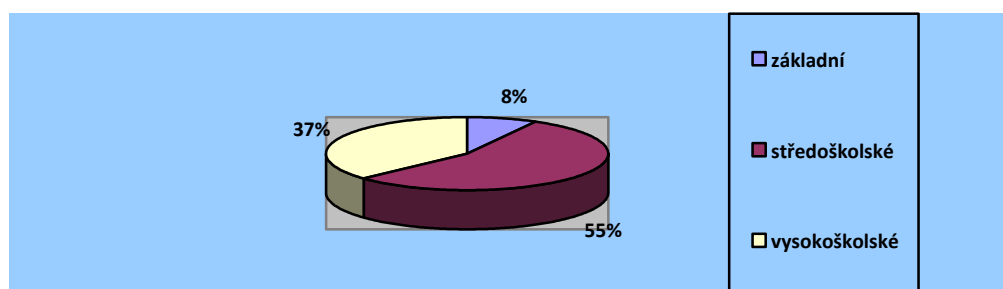
Graf č. 1 – Respondenti dle pohlaví v % ⁸¹

Graf č. 2 – Věková struktura respondentů v % ⁸²

Graf č. 3 – Nejvyšší dosažené vzdělání v % ⁸³

⁸¹⁻⁸⁰⁻⁸¹Zdroj: vlastní výzkumné šetření

Otázka č. 3: Víte co znamená pojem domácí násilí?

Výzkum přinesl následující zjištění. Z celkového počtu padesáti dotazovaných žen odpovědělo kladně 49 z nich, ale pouze 48 žen dokázalo pojem relevantně specifikovat. Jedna žena blíže pojem nespecifikovala.

Z celkového počtu padesáti dotázaných mužů odpovědělo kladně všech 50 mužů, ale pojem dokázalo relevantně specifikovat pouze 47 z nich.

Otázka č. 4: Je podle Vás domácí násilí trestný čin?

Výzkum přinesl následující zjištění. Z celkového počtu padesáti dotazovaných žen odpovědělo kladně 33 z nich.

Z celkového počtu padesáti dotázaných mužů odpovědělo kladně 42 z nich.

Dle výzkumného šetření tak označilo 75% tázaných respondentů odpověď, že domácí násilí je trestný čin.

Otázka č. 5: Co je podle Vás hlavní příčina (spouštěč) domácího násilí?

Tabulka č. 3 uvádí počty jednotlivých odpovědí respondentů v absolutních číslech, to znamená, kolikrát byla předmětná odpověď označena, dále pak i v procentech. Respondenti měli možnost označit více odpovědí. U poslední možnosti „jiné“ měli specifikovat. Dvakrát respondenti uvedli jako příčinu ztrátu zaměstnání a čtyřikrát duševní poruchu. Důležitý je i náhled respondentů ženské a mužské populace na jednotlivé příčiny (viz analýza spouštěčů graf č. 4.).

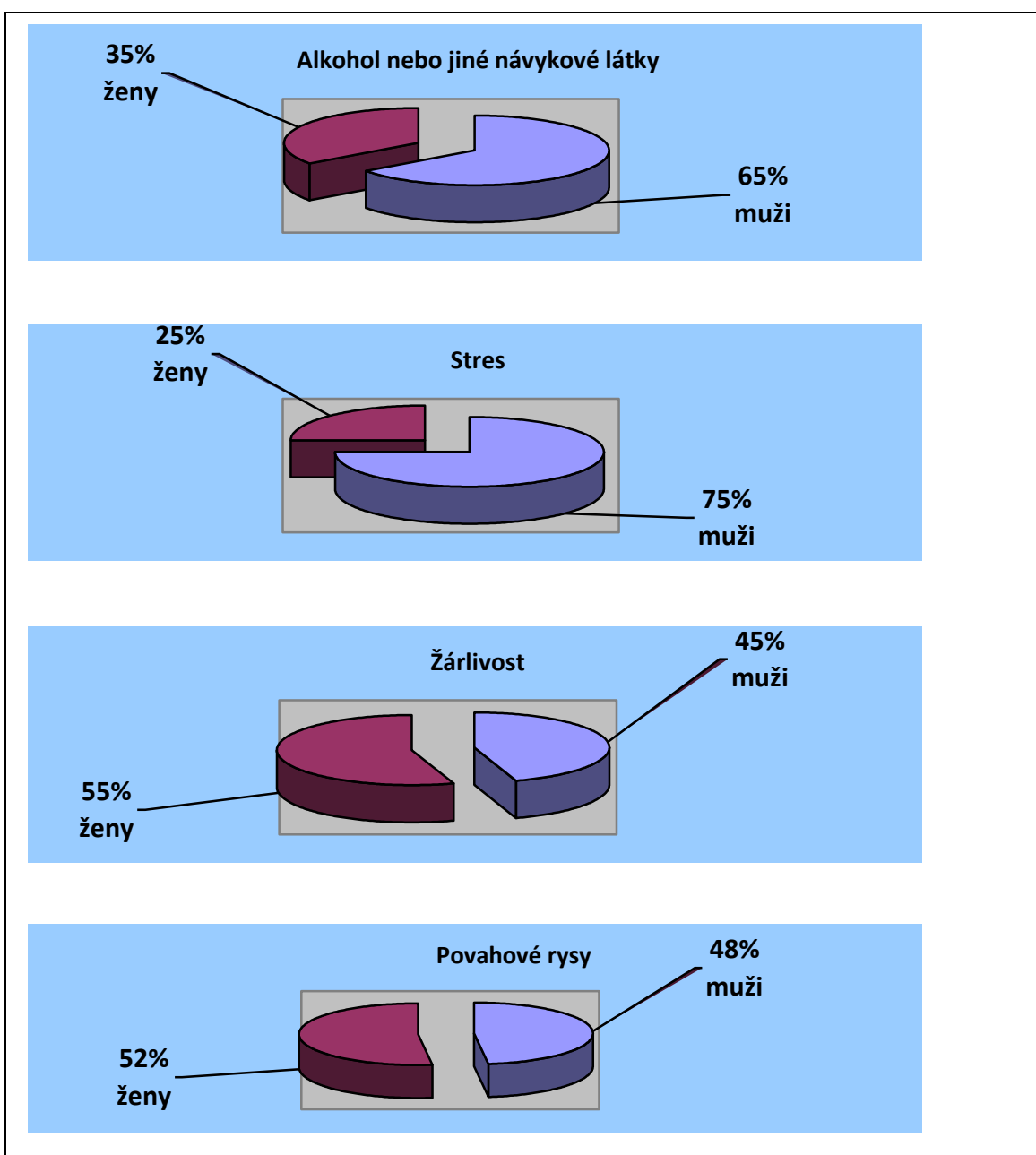
TABULKA Č. 3: Hlavní příčina (spouštěč) domácího násilí⁸⁴

Typ odpovědi	Počet označených odpovědí	Vyjádření v %
Alkohol a jiné návykové látky	88	31
Stres	48	17

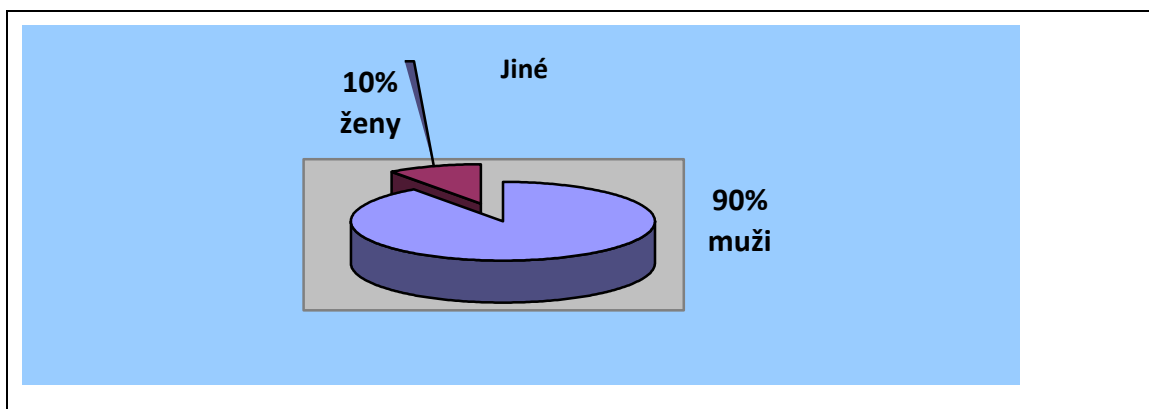
⁸⁴ Zdroj: vlastní výzkumné šetření

Žárlivost	80	28
Povahové rysy	61	22
Jiné	6	2
Odpovědi celkem	283	100

Graf č. 4 – Analýza jednotlivých příčin (spouštěčů) v %⁸⁵

⁸⁵ Zdroj: vlastní výzkumné šetření

Otázka č. 6: Kdo se podle Vás nejčastěji stává obětí domácího násilí?

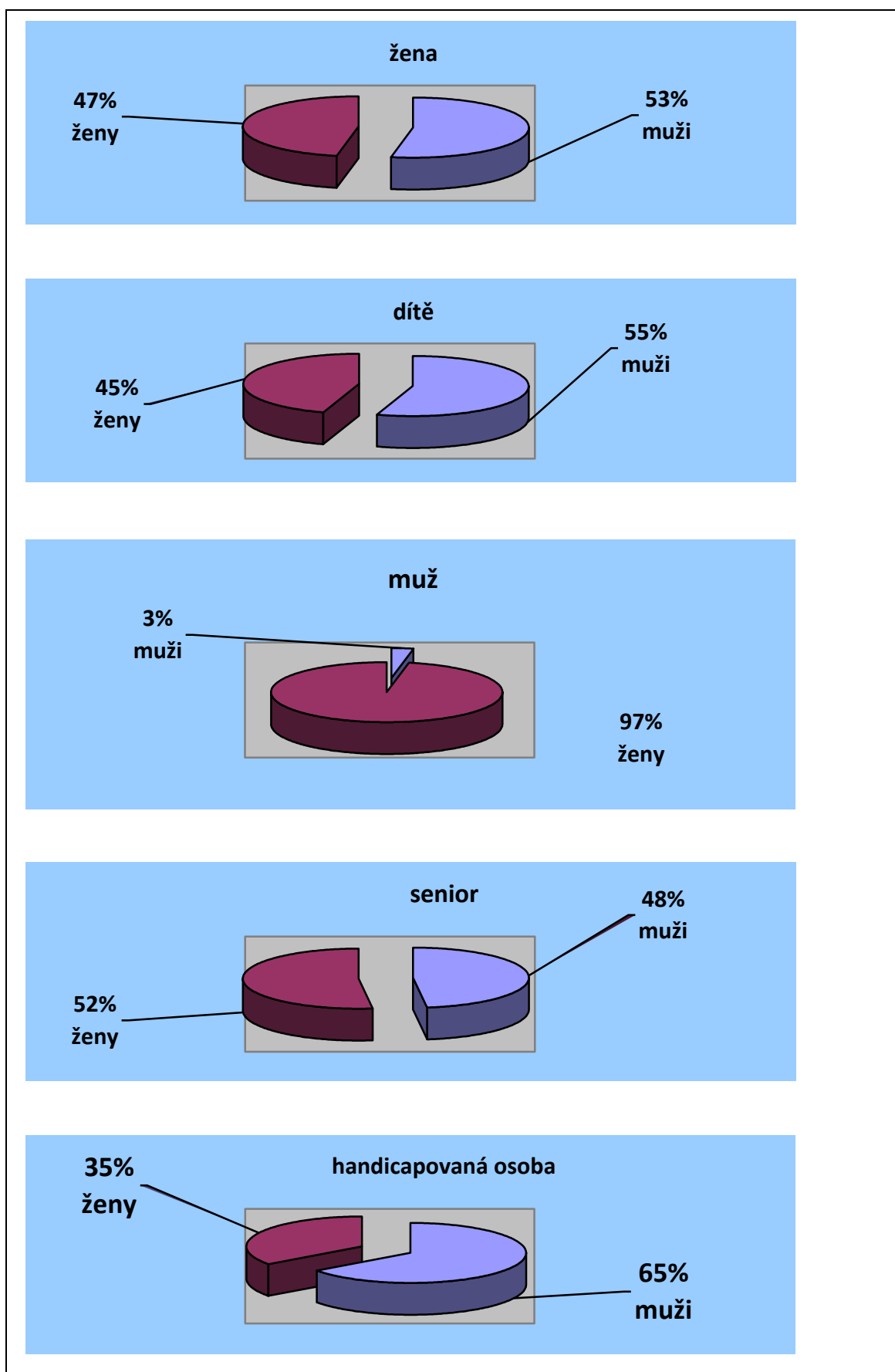
Tabulka č. 4 uvádí počty jednotlivých odpovědí respondentů v absolutních číslech, to znamená, kolikrát byla předmětná odpověď označena a v procentech. Respondenti měli možnost označit více odpovědí. Důležitý je i náhled respondentů ženské a mužské populace na typy obětí (viz analýza spouštěčů graf č. 5.).

TABULKA Č. 4: Nejčastější oběti domácího násilí⁸⁶

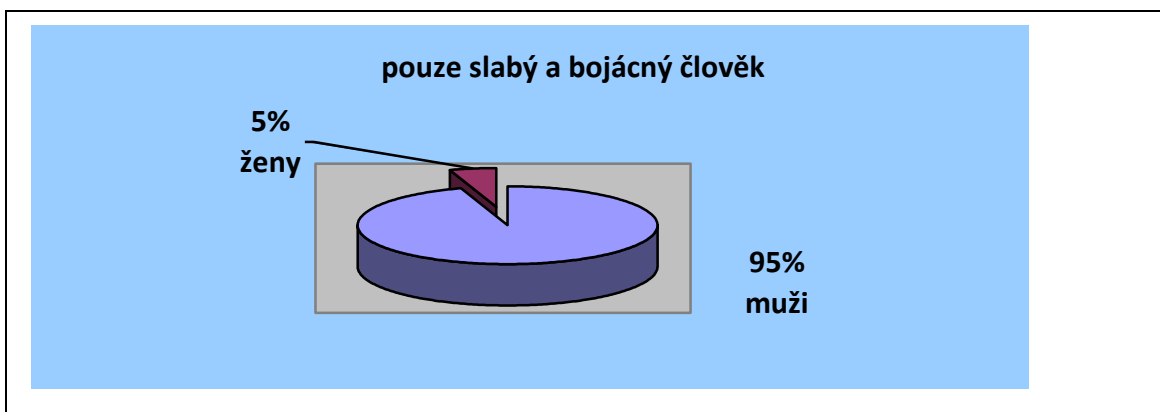
Typ odpovědi	Počet označených odpovědí	Vyjádření v %
Žena	98	40
Dítě	94	39
Muž	8	3
Senior	25	11
Osoba s tělesným nebo jiným handicapem	10	4
Pouze slabý a bojácný člověk	8	3
Odpovědi celkem	243	100

⁸⁶ Zdroj: vlastní výzkumné šetření

Graf č. 5 – Analýza typologie nejčastějších obětí v %⁸⁷

⁸⁷ Zdroj: vlastní výzkumné šetření

Otázka č. 7: Který druh násilí bývá podle Vás nejčastěji páchan na obětech domácího násilí?

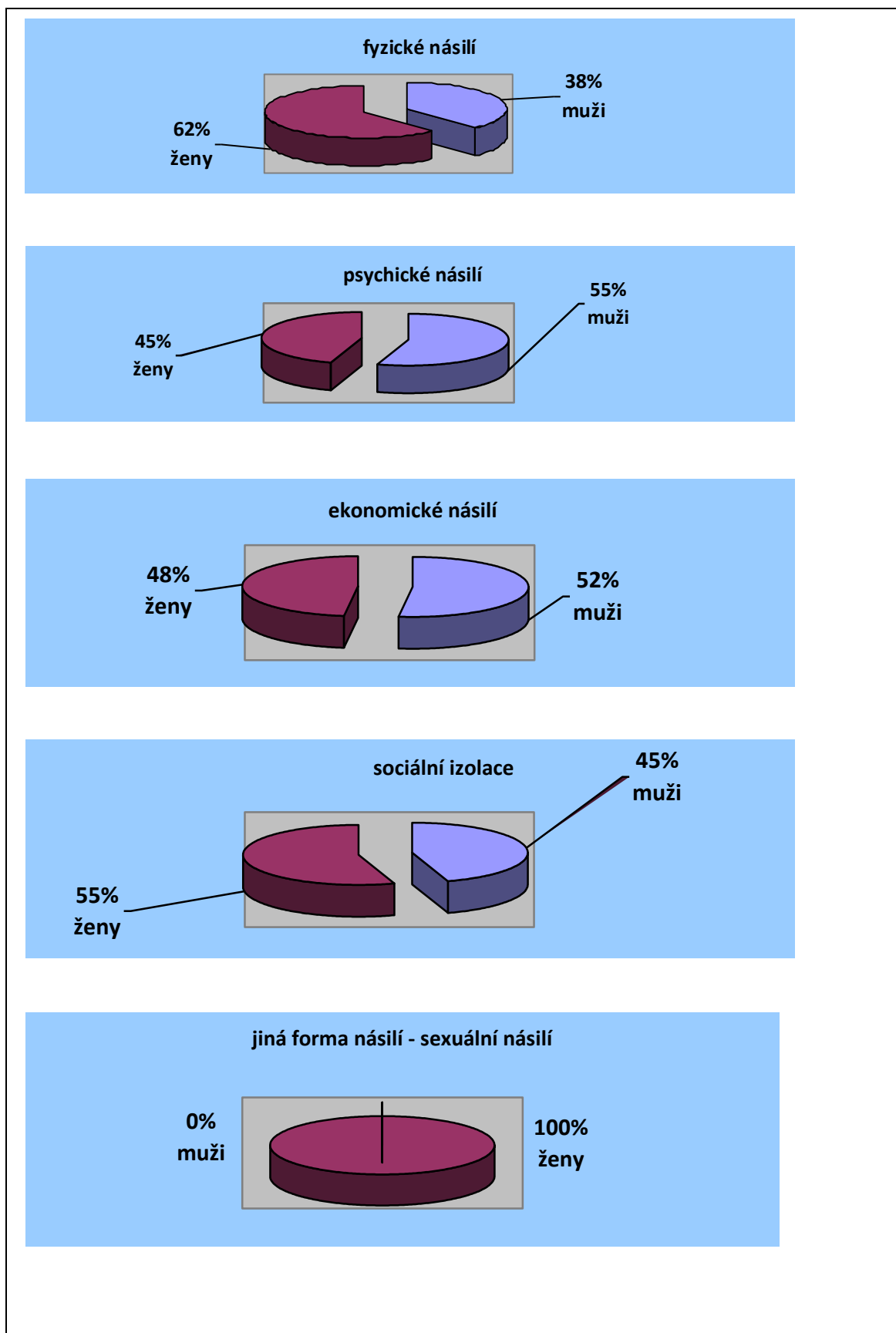
Tabulka č. 5 uvádí počty jednotlivých odpovědí respondentů v absolutních číslech, to znamená, kolikrát byla předmětná odpověď označena a v procentech. Respondenti měli možnost označit více odpovědí. Důležitý je i náhled respondentů ženské a mužské populace (viz analýza druhu domácího násilí graf č. 6.). U možnosti „jiné“ uvedly čtyři ženy sexuální násilí.

TABULKA Č. 5: Nejčastější druhy domácího násilí⁸⁸

Typ odpovědi	Počet označených odpovědí	Vyjádření v %
Fyzické násilí	75	45
Psychické násilí	71	43
Ekonomické násilí	8	5
Sociální izolace	8	5
Jiné (sexuální násilí)	4	2
Odpovědi celkem	166	100

⁸⁸ Zdroj: vlastní výzkumné šetření

Graf č. 6 – Analýza druhu domácího násilí v %⁸⁹

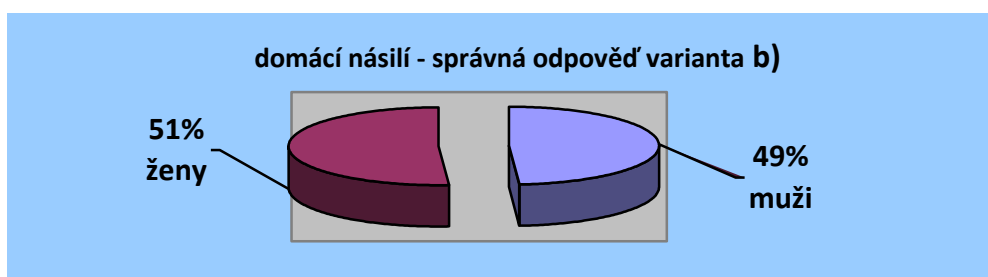

⁸⁹ Zdroj: vlastní výzkumné šetření

Otázka č. 8: Která z níže uvedených odpovědí podle Vás nejlépe vystihuje termín domácí násilí?

Jediná správná odpověď, byla v tomto případě varianta b), která zněla: *Je to jakékoliv opakované jednání osoby žijící ve společné domácnosti s cílem ublížit a získat nad obětí kontrolu, převahu a moc.* Správně odpovědělo 95 respondentů. Z toho tři muži a dvě ženy zvolili jinou odpověď. Dva muži a jedna žena zvolili variantu d), která zní: *Domácího násilí se dopouštějí jedinci z nižších sociálních vrstev nebo osoby s nižším vzděláním.* Jeden muž a jedna žena zvolili variantu e), která zní: *Je to násilné chování, kterého se dopouštějí v rodinách především alkoholici nebo jedinci se silně narušenou psychikou (psychopaté).* Graf č. 7 ukazuje komparaci správných odpovědí mužských a ženských respondentů v procentech.

Graf č. 7 – Komparace správných odpovědí otázky č. 8⁹⁰

Otázka č. 9: Kde jste se setkali s termínem domácí násilí?

Tabulka č. 6 uvádí počty jednotlivých odpovědí respondentů v absolutních číslech, to znamená, kolikrát byla předmětná odpověď označena a v procentech. Respondenti měli možnost označit více odpovědí. Výzkum ukázal, že nejvíce se respondenti setkávají s termínem domácího násilí prostřednictvím médií, dále pak ve škole nebo v zaměstnání.

TABULKA Č. 6: Setkání s termínem domácí násilí⁹¹

Typ odpovědi	Počet označených odpovědí	Vyjádření v %
ve škole nebo v zaměstnání	54 (26 ženy + 28 muži)	33 (31 ženy + 36 muži)
v rodině	10 (8 ženy + 2 muži)	6 (10 ženy + 3 muži)

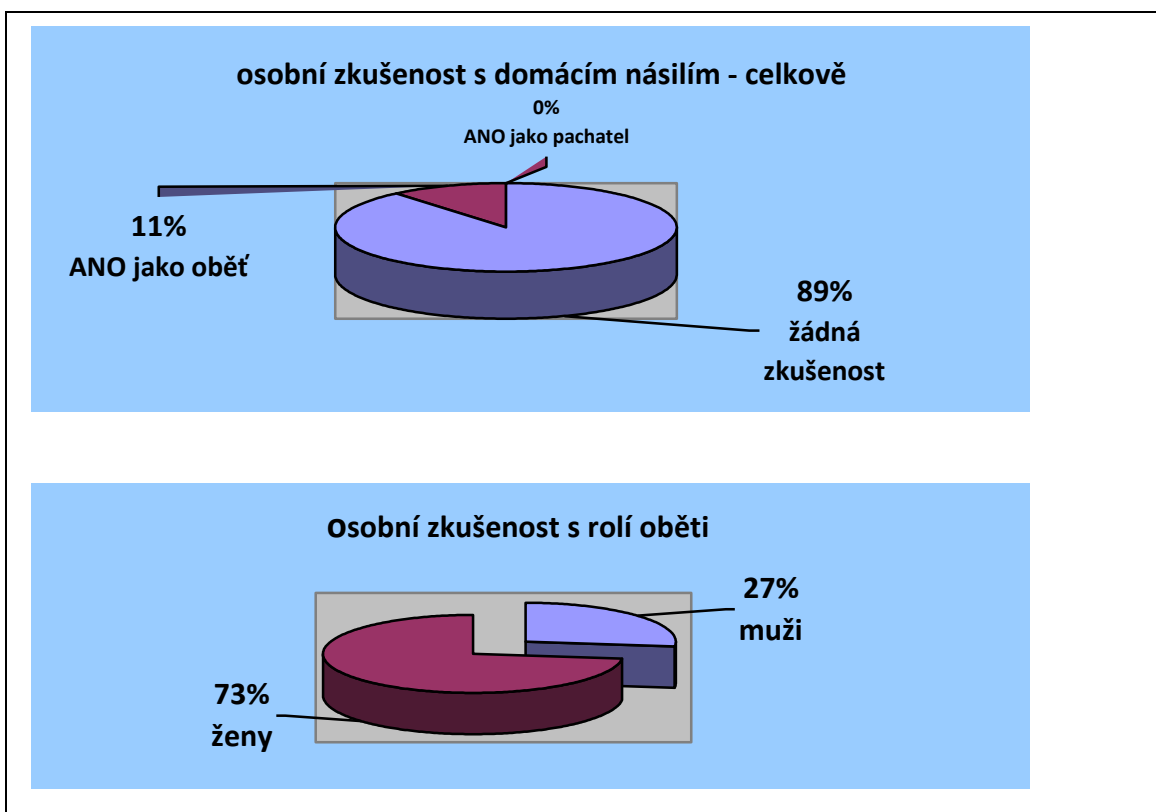
^{90,89} Zdroj: vlastní výzkumné šetření

v médiích	85 (40 ženy + 45 muži)	52 (47 ženy + 57 muži)
z doslechu	8 (7 ženy + 1 muž)	5 (8 ženy + 1 muž)
od známých	3 (2 ženy + 1 muž)	2 (2 ženy + 1 muž)
ve svém blízkém okolí	3 (2 ženy + 1 muž)	2 (2 ženy + 1 muž)
nikde	1 (0 ženy + 1 muž)	1 (0 ženy + 1 muž)
odpovědi celkem	164 (85 ženy + 79 muži)	100 (100 ženy + 100 muži)

Otázka č. 10: Máte osobní zkušenosti z domácím násilím?

Výzkumné šetření přineslo následující zjištění. Z celkového počtu 50 dotazovaných žen mělo 8 z nich osobní zkušenost s domácím násilím, a to vždy v roli oběti. Žádná žena neuvedla zkušenost s rolí pachatelky. Z celkového počtu 50 dotazovaných mužů měli 3 muži osobní zkušenost s domácím násilím, a to vždy v roli oběti. Žádný z dotazovaných mužů neuvedl zkušenost s rolí pachatele. Graf č. 8 ukazuje celkové zkušenosti s domácím násilím i zkušenosti s domácím násilím podle jednotlivých pohlaví v procentech.

Graf č. 8 – Grafické znázornění osobních zkušeností s domácím násilím v %⁹²

⁹² Zdroj: vlastní výzkumné šetření

Otázka č. 11: Vyhledali jste Vy osobně odbornou pomoc ohledně domácího násilí?

Z celkového počtu 11 respondentů, kteří měli osobní zkušenost s domácím násilím páchaným na jejich osobě, uvedly 4 ženy, že vyhledaly odbornou pomoc. Místa, kde ženy pomoc vyhledaly (viz tabulka č. 7).

TABULKA Č. 7: Specifikace využitých míst odborné pomoci⁹³

Specifikace místa	Počet kladných odpovědí
Policie České republiky	2
Lékař	1
Psycholog	1
Intervenční centrum	1

Otázka č. 12: Pomohli jste někdy osobě, která se stala obětí domácího násilí?

Z celkového počtu 100 respondentů uvedlo pouze 5 z nich, že někdy pomohli oběti domácího násilí. Jednalo se o 4 ženy a jednoho muže. Níže uvedená tabulka předkládá možnosti pomoci tak, jak je jednotliví respondenti specifikovali.

TABULKA Č. 8: Specifikace poskytnuté pomoci⁹⁴

Specifikace poskytnuté pomoci	Kým byla pomoc poskytnuta
Poskytnutí náhradního ubytování ve vlastní rodině	žena
Zavolání na linku bezpečí	žena
Přivolání Policie ČR	žena
Laická psychologická pomoc – vyslechnutí a kamarádská podpora	žena
Vystěhování a přestěhování do nového bydliště	muž
Finanční a materiální podpora	muž

⁹³⁻⁹² Zdroj: vlastní výzkumné šetření

Otázka č. 13: Jakým způsobem byste pomohli osobě, která se stala obětí domácího násilí?

V tabulce č. 9 jsou zaznamenány kompletní odpovědi respondentů. Zde respondenti vybírali pouze jednu, pro ně nejpříjemnější variantu. Muži by nejčastěji řešili situaci udáním pachatele na Policii. Ženy mají v pomoc Policie také silnou důvěru a stejně tak silnou mají také k linkám bezpečí. Pouze tři muži by řešili situaci napadením pachatele. Pět mužů a 8 žen by hledalo jiný způsob pomoci.

TABULKA Č. 9: Nejpříjemnější varianta pomoci⁹⁵

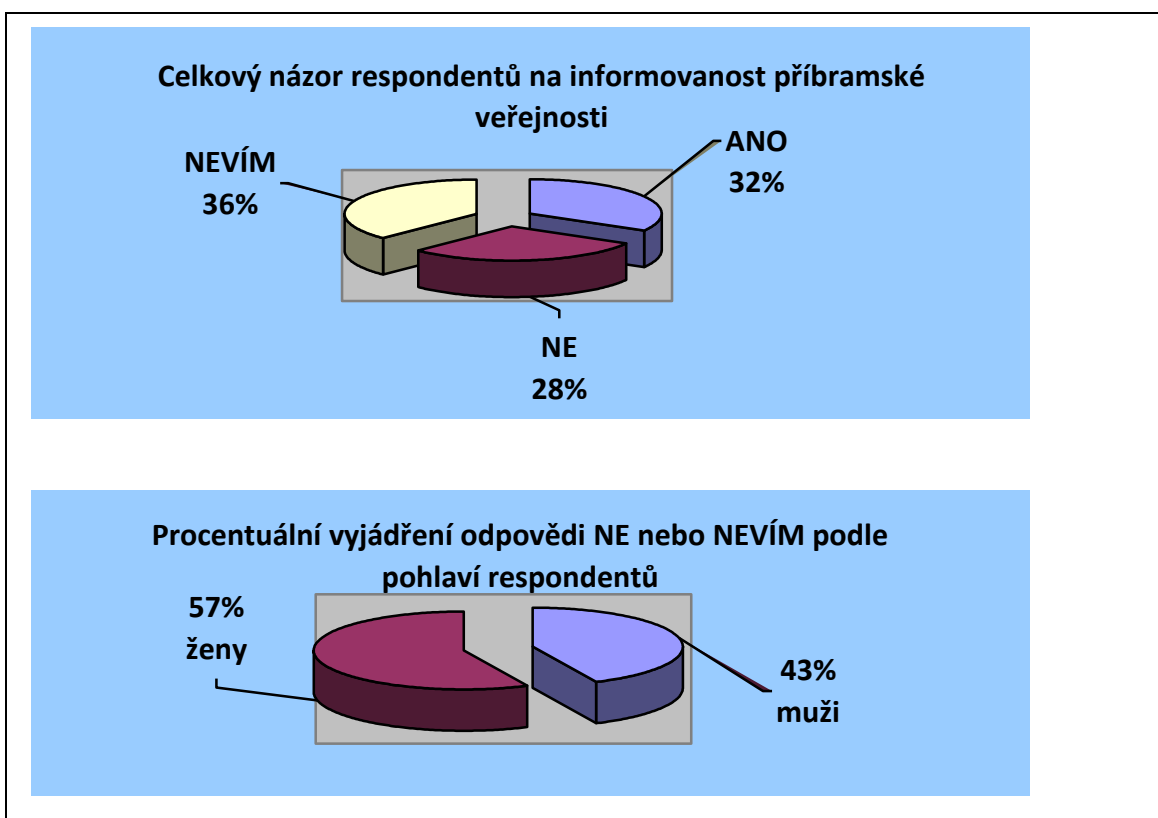
Varianta možné pomoci	Odpovědi muži	tj.%	Odpovědi ženy	tj.%	Celkově v %
Nepomohl (a) bych, je to soukromá záležitost	4	8	2	4	6
Udáním pachatele na Policii	35	70	20	40	55
Zavoláním na linku bezpečí	3	6	20	40	23
Napadením pachatele	3	6	0	0	3
Jiným způsobem*	5	10	8	16	13
<i>Nabídka finanční a materiální pomoci</i>	4		2		
<i>Nabídka náhradního ubytování</i>	1		4		
<i>Psychologická pomoc</i>	0		2		
Celkem	50	100	50	100	100

Otázka č. 14: Myslíte si, že je příbramská veřejnost dostatečně informovaná o tom, jak se zachovat v případě zjištění výskytu domácího násilí?

Na tuto otázku měli respondenti možnost vybrat jednu možnost ze tří nabízených. Z celkového počtu 100 respondentů jich 32 odpovědělo souhlasně. Z toho 21 mužů a 11 žen. Odpověď NE zaškrtno 28 respondentů. Z toho 11 mužů a 17 žen. Odpověď NEVÍM zvolilo 36 dotazovaných respondentů. Z toho 18 mužů a 22 žen. Výzkumné šetření tak prokázalo vysoké pochybnosti respondentů nad informovaností příbramských občanů (viz grafické vyjádření odpovědí v %).

⁹⁵ Zdroj: vlastní výzkumné šetření

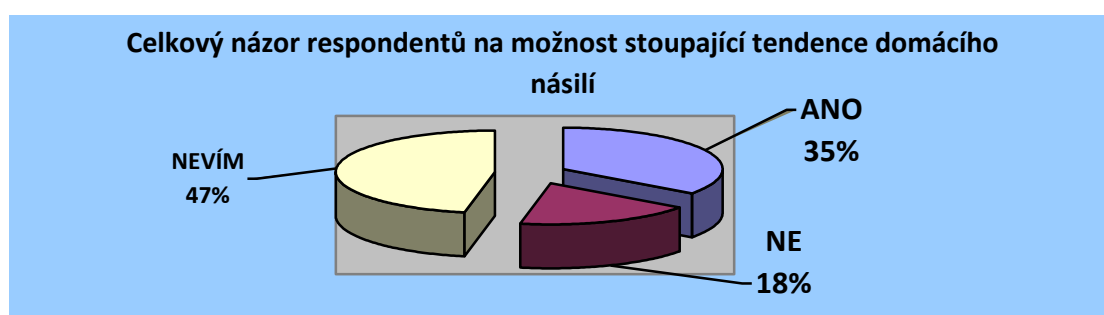
Graf č. 9 – Grafické znázornění názoru respondentů na informovanost příbramské veřejnosti v %

Otázka č. 15: Myslíte si, že výskyt domácího násilí má v současné době spíše stoupající tendenci?

Na tuto otázku měli respondenti možnost vybrat jednu možnost ze tří nabízených. Z celkového počtu 100 respondentů jich 35 odpovědělo souhlasně. Z toho 11 mužů a 24 žen. Odpověď NE zaškrtnulo 18 respondentů. Z toho 11 mužů a 7 žen. Odpověď NEVÍM zvolilo 47 dotazovaných respondentů. Z toho 28 mužů a 19 žen. Graf č. 9 znázorňuje procentuální zastoupení odpovědí.

Graf č. 10 – Procentuální znázornění názoru respondentů na stoupající tendenci domácího násilí⁹⁶

⁹⁶ Zdroj: vlastní výzkumné šetření

Otázka č. 16: 1.1.2007 nabyl účinnosti zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Slyšel (a) jste o něm?

Otázka č. 16 zkoumala u respondentů znalost změn, které přinesl zákon týkající se problematiky domácího násilí. Z celkového počtu 100 respondentů odpovědělo kladně pouze 45 z nich. Z toho 21 mužů a 24 žen. 55% dotazovaných respondentů o zákonu neslyšelo. Bohužel pouze 24 respondentů napsalo alespoň jednu změnu, kterou zákon přinesl. Z toho 11 mužů a 13 žen. Přehled změn a počtu odpovědí mužů i žen je zaznamenán v tabulce č. 10.

TABULKA Č. 10: Odpovědi respondentů na změny související se zákonem č. 135/2006 Sb.⁹⁷

	Vykázání agresora	Silnější pravomoc Policie	DM je trestný čin	Intervenční centra
Muži	8	9	5	2
Ženy	11	8	4	4

Otázka č. 17: Víte, kteří odborníci řeší problematiku domácího násilí?

Otázka č. 17 zkoumala u respondentů znalost organizací, které řeší problematiku domácího násilí. Z celkového počtu 100 respondentů odpovědělo kladně 91 z nich. Z toho 46 mužů a 45 žen. Pouze 9% dotazovaných respondentů označilo odpověď NE. Přehled organizací, tak jak je respondenti uvedli v dotazníku, je zaznamenán v tabulce č. 11. Z přehledu vyplývá, že většina respondentů obojího pohlaví označila Policii ČR. Ženy více než muži preferovali linky důvěry a psychologickou pomoc.

TABULKA Č. 11: Přehled organizací v absolutních číslech⁹⁸

Název organizace	Počet odpovědí muži	Počet odpovědí ženy
Policie ČR	44	43
Soudy	9	6

⁹⁷⁻⁹⁶ Zdroj: vlastní výzkumné šetření

Lékař	12	8
Linky důvěry	6	25
Intervenční centra	3	2
Městské úřady	4	3
Psycholog	12	19
Azylové domy	5	4
Poradny	3	6
Krizová centra	3	4
Česká správa sociálního zabezpečení	1	3
Právní pomoc	3	2

Otázka č. 18: Víte, co znamená pojem bezpečnostní plán pro oběť domácího násilí?

Na tuto otázku odpovědělo souhlasně pouze 48 respondentů. Z toho 23 mužů a 25 žen. V tabulce č. 12 je uveden přehled bodů bezpečnostního plánu podle odpovědí jednotlivých respondentů. To znamená, že 52% respondentů neslyšelo o bezpečnostním plánu pro oběť domácího násilí.

TABULKA Č. 12: Body bezpečnostního plánu dle výzkumného šetření⁹⁹

Bezpečnostní plán	Počet mužů	Počet žen
Nácvik rychlého úniku z bydliště	18	20
Mít schovanou finanční rezervu	23	18
Mít připravené doklady a důležité dokumenty	19	20
Mít připraven seznam lidí, které budu po útěku kontaktovat	15	18
Mít napsaný seznam důležitých telefonních čísel	14	9
Mít předem zajištěné ubytování	15	11

⁹⁹ Zdroj: vlastní výzkumné šetření

3.4 Diskuse a interpretace výzkumných zjištění

Výzkumné šetření bylo primárně zaměřeno na ověření platnosti 4 stanovených hypotéz. V této kapitole jsou výzkumná šetření, která jsou uvedena v kapitole 3.3, komparována s tvrzením původních hypotéz.

Hypotézu č. 1 se zněním, že ženy mají častější osobní zkušenost s domácím násilím než muži, měly ověřit dotazníkové otázky č. 6 a zejména otázka č. 10. Výzkum prokázal, že ženy jsou skutečně nejrizikovější skupinou ohroženou touto formou trestné činnosti. Odpovědi mužů i žen byly v tomto případě téměř identické. Osobní zkušenosti s pácháním domácího násilí na vlastní osobě uvedlo 8 dotazovaných žen a 3 muži. **Přestože je velice pravděpodobné, že procento ohrožených mužů může být podstatně vyšší, vzhledem k prokázané vysoké latenci u této cílové skupiny, lze konstatovat, že platnost znění první hypotézy výsledky výzkumu potvrdily.**

Hypotézu č. 2 se zněním, že ženy jsou o problematice domácího násilí více informovány než muži, měly ověřit zejména odpovědi na otázky č. 3, 4, 5, 7 a 8. Již analýza odpovědí otázky č. 3, ukázala, že problematika domácího násilí je pojem, který není cizí ani mužské části respondentů. Analýza odpovědí otázky č. 4, která se ptala, zda je domácí násilí trestný čin naopak prokázala vyšší znalost této problematiky u mužské části populace. Otázka č. 5 řešila hlavní příčiny (spouštěče) domácího násilí. Jako nejsilnější spouštěč uvedli respondenti alkohol a jiné návykové látky a žárlivost. Povahové rysy uvedli v celku až na třetím místě, ačkoliv světové výzkumy ukazují, že hlavním spouštěčem jsou právě povahové rysy člověka. Lze však konstatovat, že ženská část respondentů měla o 4 % více správných odpovědí než muži. **Výsledky výzkumu zde otevřely otázku, zda je současná osvěta v tomto směru dostačující. Z názoru výzkumného vzorku zřetelně vyplynulo, že mýty vztahující se k motivům domácího násilí mají hluboké kořeny i mezi příbramskou veřejností a bude nutná další cílená prevence například v podobě přednášek, seminářů nebo workshopů s touto tematikou.** Otázka č. 7 řešila nejčastější druhy domácího násilí z pohledu respondentů. Zajímavé zjištění přinesla analýza odpovědí seniorské skupiny respondentů, tj. ve věku nad 60 let. Převažovaly odpovědi typu sociální a ekonomické násilí. Z toho jednoznačně vyplývá, že senioři obou pohlaví mají s těmito druhy domácího násilí zkušenosti. **Výsledky předmětného výzkumu tak ukazují na další oblast, na kterou se bude třeba preventivně zaměřit.** Otázka č. 8 měla pouze jedinou správnou odpověď na to, co je to domácí násilí, která zněla: „*Je to jakékoliv opakované*

jednání osoby žijící ve společné domácnosti s cílem ublížit a získat nad obětí kontrolu, převahu a moc. V tomto případě bylo celkové procento správných odpovědí vysoké, a to celých 95%. Ženy byly pouze o 2% úspěšnější než muži. **Z výše uvedené interpretace výzkumného šetření tak nelze jednoznačně potvrdit znění hypotézy č. 2, že jsou ženy informovány o problematice domácího násilí více než muži.**

Hypotézu č. 3 se zněním, že muži nežádají o pomoc, pokud se ocitnou v roli oběti domácího násilí, měly potvrdit odpovědi na otázky č. 10 a č. 11. Otázka č. 10 zjišťovala, zda mají muži v příbramském regionu osobní zkušenost s domácím násilím. Výzkum potvrdil že ano, a to dokonce ve 27%, což není zanedbatelné číslo. Bohužel jejich odpovědi, zda některý z nich vyhledal odbornou pomoc, byly všechny negativní. **Tím výzkum jednoznačně potvrdil znění hypotézy č. 3. Bude otázkou času a zejména dlouhodobé a cíleně vedené prevence, než se změní názor veřejnosti a latence u mužských obětí začne mít sestupnou tendenci.**

Hypotézu č. 4, která zněla, že příbramští občané nejsou s platnou legislativou řešící domácí násilí dostatečně obeznámeni a tudíž nedokážou adekvátně pomoci, měly potvrdit odpovědi respondentů na otázky č. 12 až 18. Vlastní zkušenosti s pomocí oběti domácího násilí uvedlo pouze 5% z celkového počtu dotázaných respondentů. Z tohoto počtu měly ženy vyšší zkušenost než muži o 1,5%. Analýza otázky č. 13, která řešila možnosti pomoci prokázala, že 8% z celkového počtu dotazovaných mužů by situaci neřešilo, protože by to byl zásah do soukromé záležitosti. Ženy byly v tomto případě ochotnější pomoci a pomoc jako zásah do soukromí označilo pouze 4% z celkového počtu žen. U otázky č. 14, která se tázala, zda je příbramská veřejnost dostatečně informována o předmětné problematice odpovědělo kladně pouze 32% z celkového počtu respondentů. **Toto zjištění jednoznačně poukazuje, že je třeba cíleně se zaměřit na propagaci účinné pomoci a prevence tohoto sociálně patologického jevu.** Stejně tak prokázala znalostní problém i analýza odpovědí u otázky č. 16, která zjišťovala znalost zákona č. 135/2006 Sb. Pouze 45% z celkového počtu respondentů označilo, že tuto právní normu zná. Nadpoloviční většina o zákonu neslyšela nebo si ho nevybavila. Změny, které zákon přinesl, dokázalo specifikovat pouze 24% z celkového počtu dotázaných respondentů. Podstatně lepší výsledky přinesl rozbor odpovědí na otázku č. 17, která se dotazovala na odborníky, kteří problematiku domácího násilí řeší. Zde 91% respondentů odpovědělo kladně. Mezi nejčastější instituce, které respondenti uváděli, patřila Policie ČR, soudy, lékaři, psychologové a linky důvěry. Otázka č. 18 se dotazovala na znalost bezpečnostního plánu pro oběti domácího násilí. Zde kladně

odpovědělo pouze 48% ze všech dotazovaných respondentů. Nadpoloviční většina respondentů o něm neslyšela. **Výše uvedená interpretace výzkumných zjištění jednoznačně potvrzuje znění hypotézy č. 4 a současně tak dává podnět pro intenzivnější a masivnější kampaň této problematiky mezi příbramskou veřejností.** Následující kapitola uvádí jako jeden z možných příkladů pracovní manuál – letáček upozorňující na první varovné příznaky nezdravého partnerského vztahu.

3.5 Pracovní manuál – letáček – Signály nezdravého partnerského vztahu – zvýšené riziko domácího násilí

1) Prvotním varovným signálem, které vám ukáže, že Váš vztah není zcela v pořádku, je Vaše kladná odpověď na některé (á) níže uvedená tvrzení o vašem partnerovi nebo partnerce.

- Ignoruje vaše přání a pocity.
- Dívá se na Vás zle (vrhá na Vás nepřátelské a zlé pohledy).
- Dost často Vás zesměšňuje nebo ponižuje.
- Uráží Váš původ, rodinu nebo náboženství.
- Křičí na Vás nebo Vás soustavně kritizuje a napomíná.
- Odmítá s Vámi chodit do společnosti, ale samotnou Vás nepustí.
- Lže Vám.
- Soustavně Vás kontroluje, řídí a vychovává.
- Příliš trestá nebo zanedbává vaše děti.
- Veškerá rozhodnutí dělá sám a Váš názor nebere na vědomí.
- Když se rozčílí ničí věci nebo ubližuje zvířatům.
- Kontroluje vaše peníze a také je utrácí.
- Odebral Vám platební kartu nebo jiné důležité věci.
- Pravidelně vyhrožuje odchodem.
- Podezírá Vás neoprávněně z nevěry.
- Hrozí, že ublíží někomu Vám blízkému.
- Uhodil Vás nebo Vám uhozením vyhrožoval.

2) Druhotným varovným signálem, které Vám ukáže, že jste potencionálně ohrožen (a) domácím násilím je Vaše kladná odpověď na některou (některé) níže uvedené tvrzení o vašem partnerovi nebo partnerce.

- Mám pocit, že jsem v pasti.
- Jsem smutná (ý), v depresi a cítím se bezmocná (ý).
- Obávám se svého partnera (ky).
- Raději nevyjadřuji před partnerem (partnerkou) svůj názor.
- Nevěřím si.
- Omezuji kontakty s lidmi. Mám strach.
- Než partnerovi (partnerce) něco sdělím, nejdříve zjistím jeho náladu.
- Musím partnera (ku) žádat o peníze, když si chcete něco koupit.
- Musím partnera (ku) žádat o souhlas, když se chcete zúčastnit nějaké aktivity nebo se sejít s přáteli.

4 Závěr

Objektem zkoumání této bakalářské práce bylo domácí násilí, které je řazeno mezi vážný sociálně patologický jev a v současné době i za trestný čin. V rámci teoretické části práce byl pojem domácího násilí podroben důkladné analýze z pohledu českých i zahraničních odborníků. Pro naplnění cíle teoretické části byla použita metoda rešeršního průzkumu a analýzy dostupných písemných pramenů. Podařilo se získat ucelený náhled na problematiku domácího násilí, zjistit jeho formy a možné podoby, analyzovat motivy a spouštěče a v neposlední řadě interpretovat mýty, které tento trestný čin provázejí. Důležitá kapitola se týkala jednotlivých kategorií obětí, kde monitorovala stupně možného ohrožení nebo poškození, jejich pocity i možnosti odborné nebo laické pomoci. V této části práce nebyl opomenut ani výčet základní a platné legislativy a státních a jiných odborných institucí, které se problematikou domácího násilí zabývají. Lze konstatovat, že tento dílčí cíl práce byl naplněn, protože vytvořil dostatečně široký poznatkový aparát pro výzkumné jádro práce. Strategickým cílem této práce pak bylo zjistit současnou úroveň informovanosti příbramské veřejnosti

o problematice domácího násilí. K tomu byl použit kvalitativní výzkum a jeho nástrojem byl vlastní dotazník určený příbramským občanům. Výzkumný vzorek byl složen z 50 žen a 50 mužů, jejichž odpovědi měly potvrdit nebo vyvrátit čtyři stanovené hypotézy. Tři z nich výzkumné šetření potvrdilo. Příbramští občané souhlasí s tvrzením, že ženy mají častější osobní zkušenost s domácím násilím než muži, souhlasí také s tím, že mužům činí velké problémy požádat o pomoc, pokud se ocitnou v roli oběti a hlavně se shodují na faktu, že příbramská veřejnost není s platnou legislativou řešící domácí násilí dostatečně informována a není tudíž připravena adekvátně nabídnout pomoc. Naopak tvrzení hypotézy č. 2, že jsou ženy o této problematice více informovány než muži se výzkumným šetřením prokázat nepodařilo. **Vzhledem k tomu, že domácí násilí je nebezpečný fenomén s vysokou latencí, přínos této práce vidím zejména v tom, že prokázal nedostatečnou informovanost příbramské veřejnosti a tudíž vytvořil prostor zamyšlení nad tvorbou nových námětů směřujících k rozšíření vědomí veřejnosti. Jako možnost se nabízí zapojení studentů Vysoké školy evropských a regionálních studií, zejména oboru vzdělání Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě, do přednáškových cyklů o problematice domácího násilí, kde by mohli úzce spolupracovat například s Městským úřadem a jeho policií. V rámci přednáškových cyklů bude možné distribuovat mezi občany i pracovní manuál - letáček, který shrnuje primární varovné signály, které by člověk neměl v počáteční fázi vztahu podceňovat.**

Co říci samotným závěrem? Asi nejdůležitější jsou slova Marcuse Aurelia, který řekl:

„Bezpráví se často dopouští také ten, kdo něco nedělá, nikoli jen ten, kdo něco dělá.“

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BEDNÁŘOVÁ, Z. a kol. 2009. *Domácí násilí. Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. 1. vydání, Praha: Acorus o.s. ISBN 978-80-254-5422-0.
2. BUDAŘOVÁ, L. *Domácí násilí a jeho řešení ve společnosti: diplomová práce*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2008. s.111
3. BURIÁNEK, J. KOVAŘÍK, J. ZIMMELOVÁ, P., ŠVESTKOVÁ, R. a kol. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. 1. vyd. Praha: Triton, 2006. 108 s. ISBN 80-7254-914-6.
4. BRÉHATOVÁ, C. *Milovala jsem tyrana. Osud ženy, která prožila psychický teror*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2011. 192 s. ISBN 978-80-249-1651-4.
5. CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí. Příručka pro současné i potencionální oběti*. 1. vyd. Praha: Albatros. 2007. 158. s. ISBN 978-80-00-01550-7.
6. DALIGAND, L. *Násilí v partnerských vztazích*. Český překlad lektorovala Čírtková. L. 1. vyd. Praha: Portál, 2014. 141.s. ISBN978-80-262-0718-4.
7. ČÍRTKOVÁ, L. *Viktimologie pro forenzní praxi*. 1.vyd. Praha: Portál, 2014. 160 s. ISBN 978-80-262-0582-1.
8. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čenek, 2009. 439. s. ISBN 978-80-7380-213-4.
9. ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čenek, 2006. 309. s. ISBN 80-86898-73-3.
10. GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2000. 101 s. ISBN 80-7021-416-3.
11. KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. 1.vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2007. 60 s. ISBN 978-80-7251-241-6.
12. MUSIL, J. a kol. *Úvod do kriminalistiky*. 3.vyd. Praha: 3. vydání. PA ČR, 1999.
13. PIKÁLKOVÁ, S., *Mezinárodní výzkum násilí na ženách – ČR/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2004.

14. SOCHŮREK, J. *Úvod do sociální patologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2001. ISBN 80-7083-495-1.
15. SCHWARTZ, D. *Týraná. Příběh ženy, která čelila domácímu násilí*. 1. vyd. Praha: Portál, 2012. 248 s. ISBN 978-80-262-0078-9.
16. SVATOŠ, R. *Kriminologie*. 1.vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 292 s. ISBN 978-80-7380-389-6.
17. ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. 1.vyd. Praha: Portál, 2011, 186 s. ISBN 978-807-3676-902.

Elektronické zdroje

1. BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <[http:// www.domacinasili.cz/domaci-nasili/](http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/)>.
2. BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <<http://www.domacinasili.cz/pravni-uprava/prehled-hlavnich-zmen-v-nove-pravni-uprave-institutu-vykazani/>>.
3. BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-15]. Dostupné z: <<http://www.domacinasili.cz/mista-pomoci/kde-hledat-pomoc-adresar/>>.
4. ČÍRTKOVÁ, L. *Muži jako oběti domácího násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <<http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/muzi-jako-obeti-domaciho-nasili/>>.
5. DĚTSKÉ KRIZOVÉ CENTRUM. *Syndrom CAN*. [online]. c2015. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <[http:// www.ditekrize.cz/syndrom-can/](http://www.ditekrize.cz/syndrom-can/)>.
6. OUJEZSKÁ, E. *Domácí násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: WWW <[http:// files.girasole.cz/200000959-170f518091/Domaci_nasilii.pdf](http://files.girasole.cz/200000959-170f518091/Domaci_nasilii.pdf)>.
7. PERSEFONA, *služby obětem domácího násilí*. [online]. c2015. [cit. 2015- 05-01]. Dostupné z: <<http://www.persefona.cz/kdo-jsme.php>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července o Policii České republiky. In. *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 91. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273/info>>.
2. ČESKO. Zákon č. 40 Parlamentu ČR ze dne 8. ledna 2009 Trestní zákoník. In. *Sbírka zákonů České republiky*. 2009. Dostupné z WWW: <<http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik?extra=pdf>>.

3. ČESKO. Zákon č. 108 dne 14. března 2006 o sociálních službách. In. *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/hledani?text=z%C3%A1kon+108%2F2013>ČESKO >.
4. ČESKO. Zákon č. 45 ze dne 30. ledna o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů). In. *Sbírka zákonů České republiky*. 2013, částka 20. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/hledani?text=z%C3%A1kon+45%2F2013>>.
5. Zákon č. 135 ze dne 14. března, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. In. *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 46. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-135>>.

Seznam tabulek

- TABULKA Č. 1: Násilí v partnerských vztazích
- TABULKA Č. 2: Další místa odborné pomoci
- TABULKA Č. 3: Hlavní příčina (spouštěč) domácího násilí
- TABULKA Č. 4: Nejčastější oběti domácího násilí
- TABULKA Č. 5: Nejčastější druhy domácího násilí
- TABULKA Č. 6: Setkání s termínem domácí násilí
- TABULKA Č. 7: Specifikace využitých míst odborné pomoci
- TABULKA Č. 8: Specifikace poskytnuté pomoci
- TABULKA Č. 9: Nejpříjemnější varianta pomoci
- TABULKA Č. 10: Odpovědi respondentů na změny související se zákonem č. 135/2006 Sb.
- TABULKA Č. 11: Přehled organizací v absolutních číslech
- TABULKA Č. 12: Body bezpečnostního plánu dle výzkumného šetření

Seznam grafů

Graf č. 1 – Respondenti dle pohlaví v %

Graf č. 2 – Věková struktura respondentů v %

Graf č. 3 – Nejvyšší dosažené vzdělání v %

Graf č. 4 – Analýza jednotlivých příčin (spouštěčů) v %

Graf č. 5 – Analýza typologie nejčastějších obětí v %

Graf č. 6 – Analýza druhu domácího násilí v %

Graf č. 7 – Komparace správných odpovědí otázky č. 8

Graf č. 8 – Grafické znázornění osobních zkušeností s domácím násilím v %

Graf č. 9 – Grafické znázornění názoru respondentů na informovanost příbramské veřejnosti v %

Graf č. 10 – Procentuální znázornění názoru respondentů na stoupající tendenci domácího násilí

Přílohy

Příloha 1 – Dotazník pro příbramskou veřejnost

Jste občan příbramského regionu: ANO NE

Vážená paní, vážený pane,

Jsem studentem Vysoké školy evropských a regionálních studií v Příbrami. Studuji obor vzdělání Bezpečnostně právní činnost a provádím výzkum, který je součástí mé bakalářské práce, která řeší „**Pomoc obětem trestného činu se zaměřením na domácí násilí.**“ V této souvislosti se na Vás obracím s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku. Je **anonymní**, získané informace budou použity výhradně pro potřeby bakalářské práce. Na otázky odpovídejte prosím výběrem z uváděných možností nebo na vyznačených místech vlastními slovy. Vámi zvolenou možnost odpovědi (či více možností) prosím zakřížkujte. Otázka, kde je možnost více odpovědí je označena značnou (VM – více možností) Velice děkuji za pochopení a pomoc při realizaci výzkumného šetření. Ondřej Vacek.

1. Identifikace respondenta

pohlaví:

- a) muž b) žena

věk:

- a) méně než 20 let
- b) od 20 let do 30 let
- c) od 30 let do 40 let
- d) od 40 let do 50 let
- e) od 50 let do 60 let
- f) nad 60 let

2. Nejvyšší dosažené vzdělání

- a) základní
- b) středoškolské
- c) vysokoškolské

3. Rozumíte pojmu domácí násilí?

- a) ano b) ne

Pokud ANO, stručně prosím charakterizujte vlastními slovy pojem domácí násilí.

.....
.....

4. Je podle Vás domácí násilí trestný čin?

- a) ano b) ne

5. Co je podle Vás hlavní příčina (spouštěč) domácího násilí? (VM)

- a) alkohol nebo jiné návykové látky
- b) stres
- c) žárlivost
- d) povahové rysy
- e) jiné (specifikujte)

.....

6. Kdo se podle Vás nejčastěji stává obětí domácího násilí? (VM)

- a) žena
- b) dítě
- c) muž
- d) senior
- e) osoba s tělesným nebo jiným handicapem
- f) pouze slabí a bojácný člověk

7. Který druh násilí bývá podle Vás nejčastěji páčán na obětech domácího násilí? (VM)

- a) fyzické násilí
- b) psychické násilí
- c) ekonomické násilí
- d) sociální izolace
- e) jiné (uveďte

.....

8. Která z níže uvedených odpovědí podle Vás nejlépe vystihuje termín domácí násilí?

- a) Je to ojedinělý nebo jednorázový spor (hádky) mezi partnery, která má agresivní a bouřlivý průběh.
- b) Je to jakékoliv opakované jednání osoby žijící ve společné domácnosti s cílem ublížit a získat nad obětí kontrolu, převahu a moc.
- c) Je to okrajový problém, který je často zveličovaný ženskými nebo jinak feministicky založenými organizacemi.
- d) Domácího násilí se dopouštějí jedinci z nižších sociálních vrstev nebo osoby s nižším vzděláním.
- e) Je to násilné chování, kterého se dopouštějí v rodinách především alkoholici nebo jedinci se silně narušenou psychikou (psychopaté).

9. Kde jste se setkali s termínem domácí násilí? (VM)

- a) ve škole nebo v zaměstnání
- b) v rodině
- c) v médiích
- d) z doslechu
- e) od známých
- f) ve svém blízkém okolí
- g) nikde

10. Máte osobní zkušenost z domácím násilím?

- a) Ne
- b) Ano – jako oběť
- c) Ano – jako pachatel

11. Vyhledali jste Vy osobně odbornou pomoc ohledně domácího násilí?

- a) ano
- b) ne

Pokud, jste označili ANO, tak prosím uveďte kde:

.....

12. Pomohli jste někdy osobě, která se stala obětí domácího násilí?

- a) ano
- b) ne

Pokud, jste označili ANO, tak prosím uveďte jak:

.....

13. Jakým způsobem byste pomohli osobě, která se stala obětí domácího násilí?

- a) Nepomohl (a) bych, je to soukromá záležitost
- b) Udáním pachatele na policii
- c) Zavoláním na linku bezpečí
- d) Napadením pachatele
- e) Jiným způsobem (uveďte).....

.....

14. Myslíte se, že je příbramská veřejnost dostatečně informována o tom, jak se zachovat v případě zjištění výskytu domácího násilí?

a) ano b) ne c) nevím

15. Myslíte se, že výskyt domácího násilí má v současné době spíše stoupající tendenci?

b) ano b) ne c) nevím

16. 1.1.2007 nabyl účinnosti zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Slyšel (a) jste o něm?

a) ano b) ne

Pokud ano, víte, jaké změny zákon přinesl?

.....
.....

17. Víte, kteří odborníci nebo jaké organizace řeší problematiku domácího násilí?

a) ano b) ne

Pokud ano, napište je:

.....
.....

18. Víte, co znamená pojem bezpečnostní plán pro oběť domácího násilí?

a) ano b) ne

Pokud ano, stručně specifikujte alespoň tři jeho body.

.....
.....